

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 735

23. SVIBNJA 2025.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

RGW90
NOVO ORUŽJE HRVATSKIH VOJNIKA

**ZRAKOPLOVNI
MITING U
VELIKOJ GORICI**

**PUKOVNIJA VOJNE
POLICIJE
TIMOVI SPOSOBNI
I ZA NAJSLOŽENIJE
ZADAĆE**

**OBUKA ZA
PREŽIVLJAVANJE
U VODI**

**PREDSTAVLJAMO
RAZVODNIK
KRISTOFOR JOSIP
JURJEVIĆ**

**RAZGOVOR
SKUPNIK
JAN VAJČNER
POBJEDNIK
NATJECANJA BEST
SOLDIER 2025**

ISSN 1330-500X
PRINTED IN CROATIA
0 2 1 2 5
9 7713301500003

AIRVG2025 U ZNAKU RAFALEA

Na ovogodišnjem izdanju Zrakoplovnog dana (AIRVG) u Velikoj Gorici brojni posjetitelji imali su priliku prvi put vidjeti kompletnu eskadrilu Rafalea, od kojih su dva izvela spektakularan taktički prikaz

[STR. 10]

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322

Tisak: Tiskara Intergrafika TTŽ d.o.o., Klake 7, 10 290 Zaprešić // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr

Odobrava: Ivana Valentić Mikšić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

Foto: Goran Resovac

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **OPREMANJE I MODERNIZACIJA**
RGW90 – novo oružje hrvatskih vojnika
- 16** **PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Timovi sposobni i za najsloženije zadaće
- 20** **ZSS**
Tri desetljeća u sjeni, ali uvijek spremni
- 22** **OBLJETNICA**
Naša je riječ čvrsta kao čelik, a prisega je vječna
- 24** **HRM**
Obuka za preživljavanje vodi
- 28** **PREDSTAVLJAMO**
razvodnik Kristofor Josip Jurjević
- 32** **RAZGOVOR**
skupnik Jan Vajčner,
pobjednik natjecanja Best Soldier 2025
- 36** **REPORTAŽA**
Savršena kombinacija
- 40** **HRM**
Obuka koja oblikuje vođe podmorja
- 44** **RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
MH-139 Grey Wolf – europski *amerikanac*
- 52** **VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija belgijskih oružanih snaga
- 60** **PODLISTAK**
Teške plovidbe (XX. dio):
LCS – otpis u rekordnom roku
- 66** **PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Obećanje

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2025.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

RGW90

NOVO ORUŽJE HRVATSKIH VOJNIKA

Pripadnici GMBR-a među prvim su postrojbama OSRH koje su počele uvoditi u operativnu uporabu novi jednokratni prijenosni raketni sustav poznat i pod imenom Matador. Kako to izgleda vidjeli smo u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji

Prva službena najava nabave sustava RGW90 (Recoilles Grenade Weapon – RGW) za Oružane snage RH objavljena je u javnosti 21. rujna 2023. godine. Tada je Vlada RH donijela Odluku o davanju suglasnosti Ministarstvu obrane za preuzimanje obveza na teret sredstava državnog proračuna RH u 2024. godini za nabavu tog "jednokratnog protuoklopnog prijenosnog raketnog sustava". Tada je još bilo objavljeno da će se proizvodom njemačke tvrtke Dynamit Nobel Defence (DND) opremiti lake pješačke postrojbe, postrojbe iskrajnog pješastva i specijalne postrojbe.

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

Za potrebe OSRH nabavlja se sustav u inačici RGW90 HH (HEAT/HESH). Glavno je obilježje tog sustava bojna glava koja operateru daje mogućnost izbora jednog od dvaju načina djelovanja na cilju

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

Redoviti čitatelji Hrvatskog vojnika o tom su sustavu detaljno mogli čitati i prije, u srpnju 2021. (opširnije v. tekst RGW / Matador – protiv oklopa i zidova, HV br. 634). Poznat je, možda i poznatiji, i pod imenom Matador (Man-portable Anti-Tank, Anti-DOoR). Zapravo je *međunarodni* proizvod, jer su u njegov razvoj uz njemačku tvrtku bili uključeni i singapurski STK (danas ST Engineering) te izraelski Rafael. Temelj tog razvoja koji je započeo na kraju 1990-ih bio je njemački laki protutenkovski raketni bacač Armbrust. S godinama sustav se profilirao kao kvalitetan u svojoj klasi, dok se danas nudi u više inačica različitih namjena, kalibara i bojnih glava. U operativnoj uporabi imaju ga vojske desetak zemalja.

Obučeni poslužitelj pomoću osnovnog optičkog ciljnika uočava cilj, određuje udaljenost do cilja te preračunava parametre pretjecanja za ciljanje u odnosu na brzinu kretanja cilja

NAPREDNIJI, PRECIZNIJI, JEDNOSTAVNIJI

Među prvim postrojbama koje su počele uvoditi RGW90 u operativnu uporabu u Gardijskoj mehaniziranoj brigadi je 1. mehanizirana bojna Tigrovi. Naša ekipa posjetila ih je sredinom svibnja u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji. Obuka operatera koji će se služiti tim oružjem već je prilično odmaknula. Naime, još prije nekoliko mjeseci za to je ispunjen temeljni preduvjet: obuka obučavatelja. Konkretnije, instruktori iz manevarskih bojni GMBR-a među kojima i pripadnici Tigrova završili su obuku organiziranu u suradnji s tvrtkom DND i danas samostalno prenose znanje na druge pripadnike svoje postrojbe, a mi smo dobili priliku vidjeti i zabilježiti kako izgleda taj proces obuke. No, prije toga, vrijedilo je dobiti informacije što je to zapravo RGW90 i kako će ga Tigrovi i druge postrojbe OSRH koristiti. "RGW90 je protuoklopno sredstvo nove generacije koje kod nas zamjenjuje sustave AT4 i RPG-22, od kojih je tehnološki napredniji, precizniji i jednostavniji za korištenje", za početak nam kaže instruktor skupnik Damir Klarić.

Dakle, riječ je o jednokratnom nevođenom ručnom raketnom bacaču učinkovitog dometa do 500 metara. To znači da taj sustav nije zamjena za sovjetske protuoklopne vođene raketne sustave (POVRS) dugog dometa 9M111 Fagot, 9K115 Metis ili 9M14 Maljutka koje su danas još uvijek u operativnoj uporabi u OSRH. U zemljama saveznicama unutar NATO-a, kao osnovna sredstva protuoklopne borbe osim do sada navedenih sovjetskih sustava koriste se i moderni sustavi kao što su Spike MR/LR, TOW, FGM-148 Javelin, a nekima od njih opremit će se i Hrvatska vojska. Ono čime se odlikuje RGW90 za postrojbu poput mehanizirane pješake satnije Tigrova jest mala masa (7,5 kg) i gabariti oružja. Lako ga nosi jedan vojnik, a nije problem smjestiti ga u iskrcajni prostor borbenog oklopnog vozila Patria. Druga je značajna odlika svestranost sustava. Naime, za potrebe OSRH nabavlja se sustav u inačici RGW90 HH (HEAT/HESH). Glavno je obilježje tog sustava bojna glava kalibra 90 mm koja operateru daje mogućnost izbora jednog od dvaju načina djelovanja na cilju. Ako operater izvuče sondu (antenu) na vrhu rakete tada će ona djelovati kao visokoeksplozivni protuoklopni (High Explosive Anti Tank – HEAT) projektil. Proizvođač navodi kako u tom načinu (modu) djelovanja može probiti do 500 mm valjanog homogenog čelika RHA (Rolled Homogeneous Armour). Tada je RGW90, naravno, prije svega namijenjen borbi protiv tenkova i drugih oklopnih vozila. Ako sonda ostane uvučena u glavi projektila, tada bojna glava djeluje u visokoeksplozivno razarajućem (High Explosive Squash Head – HESH) modu djelovanja. U tom slučaju RGW90 učinkovitiji je protiv zaklonjenih ciljeva, bunkera, skloništa ili izgrađene infrastrukture. Općenito, RGW90 pogodan je za urbanu borbu ili za bojišnicu s ograničenim područjem djelovanja. To dokazuje činjenica kako se njime može gadati iz zatvorenog prostora minimalne zapremnine 18 m³.

Općenito, RGW90 pogodan je za urbanu borbu ili za bojišnicu s ograničenim područjem djelovanja

USPOSTAVLJEN SUSTAV OBUKE

Jako bitna značajka RGW90 u odnosu na druge sustave u uporabi niža je cijena, te jednostavnost održavanja. Jedini dio koji se može koristiti višekratno jest optički noćni ciljnik koji se po potrebi montira na Picatinny šinu. Osnovni optički ciljnik također je jednokratan. Obučeni poslužitelj pomoću njega uočava cilj, određuje udaljenost do cilja te preračunava parametre pretjecanja za ciljanje u odnosu na brzinu kretanja cilja. Obuka poslužitelja za sustav brza je i jednostavna, no vrijedi naglasiti kako je za nju potreban odgovarajući koncept, te proizvođačev paket obučnih i simulacijskih sustava. Sam postupak kako to treba izgledati vidjeli smo i čuli od Tigrova.

Nakon određivanja kandidata za poslužitelje, oni započinju ciklus obuke u učionicama s teorijskim dijelom, u kojem se upoznaju s namjenom sustava, njegovim taktičko-tehničkim karakteristikama, operativnom uporabom... Slijedi obuka u Virtualnom strelištu vojarne "Pukovnik Predrag Matanović", na simulacijskom sustavu DynaSim. Polaznici tada dobivaju vježbovne replike sustava RGW90, te njima simulirano djeluju po ciljevima koje im na veliki zaslon na zidu preko projektoru šalje računalo, tj. vježbovna stanica (Trainer Station).

Ono čime se sustav odlikuje za postrojbu poput Tigrova jest mala masa i gabariti oružja. Nije problem smjestiti ga u iskrcajni prostor borbenog oklopnog vozila Patria

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

Instruktor skupnik Dino Matijaščić kaže nam kako je simulator ekonomičan i pogodan za svakodnevnu obuku i uvježbavanje. Tu se ne uvježbava samo preciznost, nego i određivanje ciljeva, vrste cilja, određivanje udaljenosti cilja... Jako dobra stvar kod DynaSima jest što je kompaktan i lako prenosiv, tako da sve postrojbe unutar GMBR-a mogu vježbati i obučavati se i na svojim lokacijama.

INTERES I PRECIZNOST

Nakon što polaznici uspješno završe obuku u učioničkim prostorima i Virtualnom strelištu, vrijeme je da iziđu na teren i okušaju se na *pravom*, vanjskom strelištu uz vojarnu. Za to im služi još jedna obučna inačica sustava: RGW90 HH/ASM SCTW. Riječ je o potkalibarnoj inačici s cijevi kalibra .300 BLK, odnosno 7,62 x 35 mm. Umjesto rakete s bojnog glavom kalibra 90 mm, ta inačica ispaljuje bojne metke u navedenom manjem kalibru. Kako je RGW90 jednokratni sustav, često vježbovno gađanje s *pravom* inačicom i nema previše smisla. Zato je SCTW dobra alternativa, jer svi postupci uporabe isti su kao kod originalnog oružja, od izvlačenja sonde preko ciljanja nadalje. A pogodci kalibrom .300 BLK jasno se vide na metama. Uz nadzor instruktora, Tigrovi su pokazali uvježbanost i preciznost na metama površine 1,5 x 1,5 m udaljenim 100, 300 i 500 m.

Polaznici obuke iznimno su zainteresirani već pri prvom pogledu na novo sredstvo, što se onda pokazuje i preciznošću na gađanju pod nadzorom instruktora

Prizor s obuke u Virtualnom strelištu vojarnе "Pukovnik Predrag Matanović", na simulacijskom sustavu DynaSim

"Mogu reći da su polaznici iznimno zainteresirani već pri prvom pogledu na novo sredstvo, što se onda pokazuje i preciznošću na gađanju", prokomentirao je skupnik Klarić. Nakon gađanja, uputili smo se dalje u vojno vježbalište Tigrova i Gromova, u dublje šumsko područje uz vojarnu. Naime, Tigrovi provode i terensku obuku u kojoj uvježbavaju taktičku uporabu sustava RGW90 na razini desetine. Za tu razinu obuke *domaći teren* u Petrinji više je no dovoljan – uz gustu šumu tu su i neki stari građevinski objekti, pogodni za uvježbavanje urbane borbe kojoj je RGW90 itekako prilagođen.

Opremljeni hrvatskim odorama, kacigama i drugom potrebnom opremom, kao i puškama VHS-D2, puškostrojnicama Minimi, a sad i bestrzajnim bacačima granata RGW90, pripadnici 1. mehanizirane bojne izgledaju zaista impresivno. Jedan od zadovoljnih pripadnika svojim učinkom pogodaka na simulatoru je i vojnik Ante Ivan Gregurić koji nam kaže kako je pripadnik postrojbe postao tek nedavno, pa mu je prilika za rad s novim sustavom i svojevršno priznanje.

“Svaki novi sustav puno nam znači, a želimo ga što više koristiti u nadolazećim obukama i vježbama”, poručuje nam mladi Tigar. Sigurno je jedno kako će on i kolege za to imati dosta prilike u nadolazećim vježbama, a moguće je i da ćemo u mjesecima koji su pred nama vidjeti i lansiranje prave rakete s bojnom glavom. Isto tako, sustav RGW90 zauzimat će svoje mjesto i u drugim postrojbama OSRH.

RGW90 HH A3

TAKTIČKO-TEHNIČKI PODACI

Princip rada	Bestrzajno oružje (princip Davis Gun)
Kalibar	90 mm
Duljina (HESH / transport)	0,96 m
Duljina (HEAT)	1,08 m
Masa	7,5 kg
Učinkovita udaljenost gađanja	20 – 500 m
Djelovanje	Proboj do 500 mm valjanog homogenog čelika, uništenje ciglenih zidova
Okolišna temperatura djelovanja	- 46 do + 71 stupnjeva Celzija

ZRAKOPLOVNI MITING U VELIKOJ GORICI

AIRVG 2025

U ZNAKU RAFALEA

Na ovogodišnjem izdanju Zrakoplovnog dana (AIRVG) u Velikoj Gorici brojni posjetitelji imali su priliku prvi put vidjeti kompletnu eskadrilu Rafalea, od kojih su dva izvela spektakularan taktički prikaz

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Filip Klen

Ovogodišnji AIRVG 2025 u Velikoj Gorici, u organizaciji Grada Velika Gorica te uz suorganizaciju Međunarodne zračne luke Zagreb i potporu Ministarstva obrane - Hrvatskog ratnog zrakoplovstva okupio je 10. svibnja u Zračnoj luci "Franjo Tuđman" brojne građane, koji su prvi put imali priliku vidjeti na statičnom postavu izloženu kompletnu eskadrilu od 12 hrvatskih borbenih aviona Rafale (C3R-EC/DC Rafale). Postav je uključivao i druge letjelice, hrvatske avione MiG-21, Pilatus PC-9M i Zlin 242L, protupožarne avione Canadair CL-415 i Air Tractor AT-802 te helikoptere Mi-171Sh, Black Hawk UH-60M, OH-58D Kiowa Warrior i Bell-206B. Dolaskom gostiju iz Francuske, Austrije, Mađarske, Italije i Slovenije događaj je imao međunarodni karakter te su uz hrvatske letjelice, na manifestaciji bili izloženi i francuski Rafalei (F3R Rafale), talijanski avion Eurofighter 2000 Typhoon II DA7, mađarski avion JAS 39 Gripen i helikopter H145M te austrijski helikopter Agusta Bell 212.

ZRAKOPLOVNI MITING U VELIKOJ GORICI

Prisutnost velikog broja mladih i djece, kojima je poseban doživljaj bio ulazak u hrvatski MiG-21 ukrašen crveno-bijelim kockama, bio je dovoljan znak da ova manifestacija uspješno ispunjava svoju svrhu, promociju poziva vojnog pilota i zrakoplovstva općenito. Građani su u razgovoru s pilotima HRZ-a i kadetima studija Aeronautika iz prve ruke imali priliku saznati više o zanimanju vojnog pilota. Prije početka letačkog programa imali smo priliku razgovarati s brigadirom Mariom Plešom, načelnikom operativnog odjela Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i koordinatorom aktivnosti Al-RVG-a 2025, koji je podsjetio da je prije deset godina predstavljeno 12 moderniziranih MiG-ova 21, a danas, 10 godina poslije, 12 Rafalea. "Iskreno rečeno, nitko to nije mogao sanjati. Tolika je čast i zadovoljstvo biti danas pripadnik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i svjedočiti ovom svemu", rekao nam je brigadir Pleša.

JEDINSTVENA PRILIKA ZA PROMOCIJU POZIVA VOJNOG PILOTA

Događaju je nazočio i potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić koji je poručio kako je ova manifestacija jedinstvena prilika za promociju poziva vojnog pilota.

Prije deset godina predstavljeno je 12 moderniziranih MiG-ova 21, a deset godina poslije 12 Rafalea

Dolaskom gostiju iz Francuske, Austrije, Mađarske, Italije i Slovenije događaj je imao međunarodni karakter

“Svatko je imao mogućnost pristupiti borbenim avionima Rafale i našim pilotima, razgovarati s njima i iz prve ruke vidjeti i saznati kako to sve funkcionira i izgleda te se zainteresirati za vojni poziv. Ovo je jedna vrsta promocije poziva vojnog pilota, a posebno je simbolično jer prvi put pokazujemo hrvatskoj javnosti kompletnu eskadrilu od 12 hrvatskih borbenih aviona Rafale”, rekao je ministar. Osvrnuo se i na činjenicu da Air Policing obavljaju savezničke države, istaknuvši kako Hrvatska krajem godine planira u potpunosti preuzeti čuvanje svojeg neba. “Rafalei i sada čuvaju hrvatsko nebo, ali Air Policing odnos je koji smo počeli s našim saveznicima i koji bi trebao završiti do kraja godine, kad Rafalei u potpunosti preuzimaju čuvanje našeg neba”, istaknuo je ministar. Osvrnuo se također na nabavu helikoptera Black Hawk, rekavši da su ugovori sa Sjedinjenim Američkim Državama potpisani te se uskoro očekuje isporuka osam helikoptera. “Trenutačno su četiri helikoptera u Oružanim snagama, a uskoro ćemo imati i kompletnu eskadrilu helikoptera Black Hawk”, poručio je ministar Anušić.

ZRAKOPLOVNI MITING U VELIKOJ GORICI

Svoja razmišljanja o današnjoj manifestaciji podijelio je s nama i zapovjednik HRZ-a general Michael Križanec, koji je istaknuo kako cilj ove manifestacije nije samo vojno zrakoplovstvo, nego općenito zrakoplovstvo te istaknuo važnost nazočnosti pripadnika država koje trenutačno rade Air Policing. "Istaknuo bih da su s nama i naši susjedi iz Mađarske i Italije, koji trenutačno rade Air Policing, čime su nam dali prostora i vremena da možemo podizati, ne samo svoje sposobnosti, nego i broj obučenih pilota", poručio je general Križanec.

PROGRAM JE I OVE GODINE ISPUNIO OČEKIVANJA

Gradonačelnik Grada Velike Gorice Krešimir Ačkar izrazio je zadovoljstvo što AIRVG Velikoj Gorici donosi veću vidljivost i više turista te "postaje prekrasna tradicija koja će brendirati Veliku Goricu i donijeti joj još veći značaj na području zrakoplovstva općenito i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva".

Letački program započeo je prikazom spašavanja pilota helikopterima UH-60M Black Hawk i OH58D Kiowa Warrior u izvedbi pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga, a nastavio se preletima francuskih Rafalea, prikazima sposobnosti hrvatskih helikoptera Bell 412EPX i BELL 206 JR te aviona ZLIN 242L. Na letačkom programu sudjelovali su i slovenski piloti koji su izveli let avionom PC-9M Hudournik.

Središnja točka letačkog programa bila je simulacija borbe dva hrvatska Rafaela, nakon čega su let avionom JAS-39 Gripen izveli piloti mađarskog ratnog zrakoplovstva. Program je završio izvedbom akrobatske grupe "Kрила Олује" avionima Pilatus PC-9M, čime je još jednom pokazana vještina i visok stupanj obučenosti pripadnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Uvjerili smo se da je ovogodišnji AIRVG odličnim programom i ove godine ispunio očekivanja brojnih posjetitelja.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

TIMOVI SPOSOBNI I ZA NAJSLOŽENIJE ZADACE

Završnica ovogodišnjeg ciklusa uvježbavanja kolega iz ATPV-a, MUP-a RH i Slovenske vojske još je jednom protekla u dinamičnoj akciji. Nije ni mogla biti drukčija jer je pred mješovitim timovima bila teška zadaća

“Uvježbavanje koje ste upravo završili bila je međunarodna, međuresorna i intergranska aktivnost. U takvim okolnostima, sigurno je teško uskladiti djelovanje mješovitih timova sastavljenih od pripadnika različitih postrojbi?” pitamo pripadnika Satnije antiterorističke Vojne policije Pukovnije Vojne policije u splitskoj vojarni “Admiral flote Sveto Letica-Barba”. U pitanju smo već ponudili očekivan odgovor, no nismo ga dobili. “Zapravo i ne. Kad promatrate ovako sa strane, čini se da je to otežavajući faktor. No uvjeravam vas da su mješoviti timovi kliknuli i uskladili taktike, tehnike i procedure za nekoliko sati. Naše su postrojbe slične, gotovo iste namjene, slično se i obučavamo”, odgovara nam časnik ATPV-a koji je bio voditelj aktivnosti. Uz ATPV, u višednevni ciklus uvježbavanja sredinom svibnja bili su uključeni i kolege iz Jedinice specijalne i interventne policije Policijske uprave splitsko-dalmatinske, kao i Specijalizirane jedinice Vojne policije Slovenske vojske. Bila je to druga aktivnost s manje-više istim sudionicima, prethodna je bila organizirana u ožujku 2023. (opširnije v. tekst Savršena akcija u Splitu, HV br. 679).

TEKST

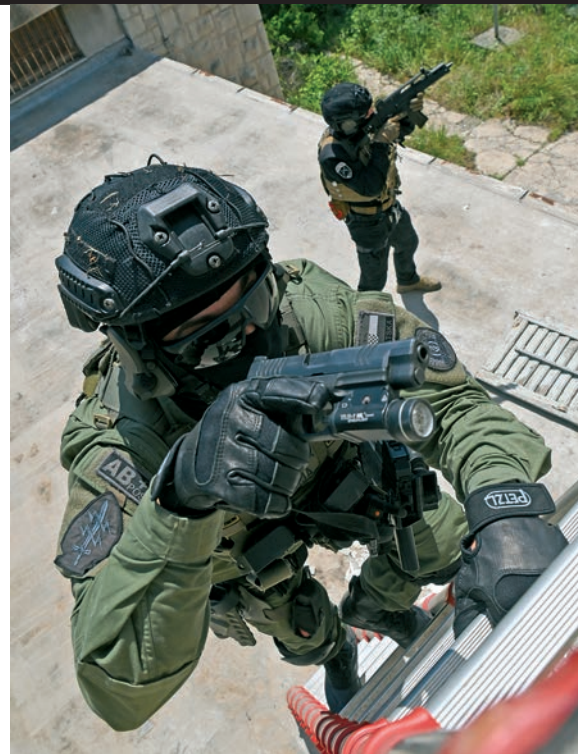
Domagaj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

Bila je to druga aktivnost u splitskoj vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba" s manje-više istim sudionicima, prethodna je bila organizirana u ožujku 2023.

U suradnji različitih postrojbi iz različitih zemalja ključan je cilj razmjena iskustava oko planiranja, zatim djelovanja te korištenja opreme

Helikopter daje dodatan faktor nepredvidivosti i iznenađenja - timovi mogu doći do zgrade praktički sa svih strana, iz zraka i sa zemlje

Završnica ovogodišnjeg ciklusa još je jednom protekla u dinamičnoj akciji. Nije ni mogla biti drukčija jer je pred mješovitim timovima hrvatskih i slovenskih civilnih i vojnih policajaca bila teška zadaća. Po scenariju, osumnjičenici za terorističke aktivnosti bili su se zabarikadirali u dvokatnicu koja ima i dva dodatna krila. Obavještajni podaci navodili su da ih je dvojica, da su naoružani kratkim i dugim streljačkim naoružanjem te su prošli neki oblik vojne obuke.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

KOMUNIKACIJA ŠAPTOM

Četiri tima trebala su uspostaviti nadzor nad zgradom i privesti osumnjičenike bez ljudskih žrtava. Imaju velik adut – u akciju su uključeni i pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva s helikopterom Mi-171Sh. “Helikopter im daje dodatan faktor nepredvidivosti i iznenađenja. Mogu doći do zgrade praktički sa svih strana, iz zraka i sa zemlje“, objašnjava nam voditelj aktivnosti. Međutim, to nije značilo da ih čeka lak posao. Upravo suprotno. Pripadnici ATPV-a koji su glumili osumnjičenike (suprotna strana, OPFOR, *crveni*) iskusni su, osposobljeni jednako dobro kao njihovi kolege u *napadu*. I dobili su odriježene ruke da im se suprotstave kako znaju. Dok se naša ekipa približavala objektu kako bi promatrala i snimila akciju, bili smo upozoreni da komuniciramo isključivo šaptom: “niti jedna strana ne smije čuti niti jedan detalj akcije”. Pripadnici ATPV-a u pratnji pokazuju nam prozore, dvojac *osumnjčenika* dodatno ih je zabarikadirao. “Napa-

Već sam ulazak u zabarikadiranu zgradu bio je daleko od jednostavnog, trebalo se probiti silom

dačima neće biti lako ući, čak niti dvama timovima koje će helikopter repellingom iskrcati na krov“, čujemo i druge promatrače iz triju institucija.

Nakon nekoliko minuta, u daljini smo začuli zvuk helikoptera. Postajao je sve jači i jači i *ešica* je počela lebdjeti nad zgradom na maloj visini. Iz letjelice su izbačeni konopi i maskirani vojnici i policajci njima su se počeli spuštati na krov. Nije to bio lak manevar niti za posade velikog helikoptera niti za timove, ali nakon možda minutu-dvije uspjeli su bez problema. I onda nastavili novim repellingom s krova kroz prozore na katovima. Istodobno, još su dva tima počeli pristupati zgradi preko prizemlja i prvog kata uz pomoć ljestava.

PROBITI SE SILOM

Kako nam je i bilo najavljeno, već sam ulazak u zabarikadiranu zgradu bio je daleko od jednostavnog, trebalo se probiti silom. A timovi nisu niti znali gdje su osumnjičenici, mogli su se sakriti bilo gdje u zgradi od više stotina četvornih metara, nekoliko etaža i krila. Isto tako, zakonske i stručne procedure prije svega traže da se osumnjičenike uhititi. ATPV-ovci i kolege nisu postrojbe koje odmah primjenjuju taktiku koja bi podrazumijevala preventivnu eliminaciju protivnika vatrenim oružjem. “Najviše se nauči upravo u ovakvim situacijama. Naravno, mi pažljivo planiramo akcije, ali uvijek može doći i do situacija koje su nepredviđene. Učiti iz vlastitih grešaka tijekom vježbi jedan je od načina da budemo još bolji“, govori nam časnik ATPV-a.

Nakon što su se timovi uspjeli infiltrirati u zgradu, zavlado je svojevršno zatišje. Tu i tamo netko bi se pojavio na prozoru ili bismo čuli riječ-dvije preko radiouređaja koji je imao voditelj. "Timovi napreduju po faznim linijama, niti jedan se ne pomiče bez koordinacije s drugima", saznajemo.

I onda, začuli smo pucanj! Bio je to pucanj iz oružja OPFOR-a i sve se promijenilo, prijašnje procedure postrožene su, ključno je bilo sačuvati živote policajaca.

Nakon još nekoliko minuta kolopleta različitih zvukova, začuli smo: "Baci oružje i lezi na pod"!!! Kad su iste riječi stigle i drugi put, to je značilo da je situacija uspješno riješena. "Nismo imali gubitaka, što je plod puno uvježbavanja i rada", poslije će nam reći zapovjednik ATVP-a bojnič Tomislav Katalenić. Priča je završila tako da je dvojac *osumnjičenika* onespособljen i izveden iz zgrade. Svoju su ulogu odigrali više nego dobro. "Zapovjednici timova, provjerite svoje ljude! Svi provjerite opremu!" zaorile su se riječi koje su najavile i kratku raščlambu na samom poprištu akcije. Svaki zapovjednik tima rekao je što je bilo planirano, što je izvršeno i što bi trebalo popraviti.

ZAJEDNO DO NAJBOLJE TAKTIKE

"Svi ovi ljudi rade po pravilima djelovanja u borbi, pravilima prikrivanja, obrane, napada...sve su to uvježbali. Neka postrojba možda radi neke detalje malo drukčije, ali ova četiri tima funkcioniraju kao da su zajedno mjesecima", sa zadovoljstvom je utvrdio bojnič Katalenić.

Priča je završila tako da je dvojac *osumnjičenika* onespособljen i zveden iz zgrade. Svoju su ulogu odigrali više nego dobro

Pomoćnik zapovjednika Jedinice specijalne i interventne policije Policijske uprave splitsko-dalmatinske Danijel Bradarić rekao je da je u suradnji različitih postrojbi iz različitih zemalja ključan cilj – razmjena iskustava oko planiranja, zatim djelovanja te korištenja opreme. "Ta razmjena omogućila nam je da zajednički nađemo najbolju taktiku za situaciju koja je riješena na vježbi. Pokazalo se da se u kratkom vremenu možemo zajedno pripremiti i za najsloženije zadatke", zaključio je pripadnik MUP-a.

ZSS

“Ovaj dan nije samo prigoda za slavlje već je i trenutak u kojem se prisjećamo temeljnih vrijednosti koje nas povezuju”, poručio je zapovjednik ZSS-a brigadir Ivan Miloš

TRI DESETLJEĆA U SJENI, ALI UVIJEK SPREMNI

U vojarni “Stožerni brigadir Ante Šaškor” u Delnicama obilježena je 34. obljetnica osnivanja specijalnih postrojbi Oružanih snaga RH i Dan Zapovjedništva specijalnih snaga. Zapovjednik Zapovjedništva specijalnih snaga brigadir Ivan Miloš u svojem je obraćanju istaknuo neke od uspjeha u protekloj godini te rekao: “Ovaj dan nije samo prigoda za slavlje već je i trenutak u kojem se prisjećamo temeljnih vrijednosti koje nas povezuju te sagledavamo sve ono što smo zajedničkim snagama postigli u protekloj godini. Posebno želim istaknuti nekoliko ključnih događaja i postignuća kroz koje smo još jednom pokazali visoku razinu obučenosti, profesionalnosti i operativne spremnosti. Kao rezultat predanog rada, timske kohezije i beskompromisne profesionalnosti svih pripadnika ove postrojbe u protekloj godini uspješno smo proveli ocjenjivanje pomorske grupe specijalnih snaga. Ove godine prvi put ocjenjujemo i zračni tim specijalnih snaga čime ne samo da dodatno širimo spektar naše operativne sposobnosti već još jednom potvrđujemo visoku razinu spremnosti za djelovanje u najzahtjevnijim uvjetima”. Posebno je istaknuo i individualne uspjehe koje pripadnici ove elitne postrojbe redovito postižu na raznim sportskim natjecanjima, na nacionalnoj i na međunarodnoj razini. “Rezultati govore više od bilo koje riječi jer iza svake medalje stoji trud, disciplina i upornost. Naši pripadnici čim sidu s postolja nastavljaju trenirati, učiti i raditi. Njihovi uspjesi nisu samo osobna priznanja već i živo svjedočanstvo duha izvrsnosti koji negujemo u svakoj razini djelovanja. Mir se ne čuva riječima već sposobnošću da se odgovori na prijetnju,

riječi su generala Gotovine koje u našoj postrojbi imaju vrlo konkretno značenje. Svaki trening, svaka vježba, svako partnerstvo sve to radimo kako bismo dorasli toj sposobnosti”, poručio je brigadir Ivan Miloš.

U sklopu svečanosti uručene su nagrade i pohvale najzaslužnijim pripadnicima Zapovjedništva specijalnih snaga, uz kratak prikaz njihovih sposobnosti. Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod križa ispred Spomen-sobe odana je počast

svim poginulim, nestalim i preminulim pripadnicima specijalnih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske. Počast su odali pripadnici Oružanih snaga RH, bivši zapovjednici, predstavnici udruga proizišlih iz Domovinskog rata, predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova te bivši pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga. U okviru programa služena je misa za sve poginule pripadnike specijalnih postrojbi Oružanih snaga, koju je predvodio delnički župnik Ivan Milardović.

“Ove godine prvi put ocjenjujemo i zračni tim specijalnih snaga čime ne samo da dodatno širimo spektar naše operativne sposobnosti već još jednom potvrđujemo visoku razinu spremnosti za djelovanje u najzahtjevnijim uvjetima”, rekao je zapovjednik ZSS-a brigadir Ivan Miloš

Svečanoj obljetnici nazočili su bivši zapovjednik specijalnih postrojbi, zamjenik glavnog inspektora Ministarstva obrane RH brigadni general Perica Turalija, prvi dočasnik Oružanih snaga RH časnički namjesnik Filip Tunjić, zapovjednici postrojbi Oružanih snaga, njihovi zamjenici kao i prvi dočasnici Oružanih snaga, predstavnici MUP-a, predstavnici Primorsko-goranske županije i grada Delnica, umirovljeni pripadnici postrojbe, predstavnici udruga proizišlih iz Domovinskog rata te predstavnici Međunarodnog središta za obuku specijalnih zračnih snaga.

U sklopu obilježavanja obljetnice održani su sportski dani pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga (malonogometni turnir, natjecanje u streljaštvu i sportsko penjanje) nakon kojih su najboljim ekipama i pojedincima uručeni pehari i medalje. Za učenike osmih razreda osnovnih škola, srednjoškolce iz Delnica i obitelji pripadnika Zapovjedništva za potporu bili su organizirani dani otvorenih vrata.

TEKST I FOTO
Tomislav Vidaković

NAŠA JE RIJEČ ČVRSTA KAO ČELIK, A PRISEGA JE VJEČNA

“Nošenje zelene beretke čast je i povezanost s 2. gardijskom brigadom, ali i obveza služenja Domovini i slavnim prethodnicima brigade”, rekao je državni tajnik MORH-a Drago Matanović, jedan od ratnih zapovjednika brigade, na obilježavanju obljetnice

U vojarni “Pukovnik Predrag Matanović” u Petrinji održana je svečanost obilježavanja 34. obljetnice 2. gardijske brigade Gromovi i Dana 2. mehanizirane bojne Gromovi. Na svečanosti su uručene zelene beretke sedamnaestorici novih pripadnika Gromova te odlikovanja, pohvale i nagrade najzaslužnijim pripadnicima bojne.

TEKST
OJI GMBR

FOTO
Mateo
Milanović-Litre

U ime potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane, svečanosti je nazočio državni tajnik Ministarstva obrane RH Drago Matanović koji je tom prigodom naglasio kako je ponosan što ima priliku pozdraviti nove pripadnike Gromova kao jedan od ratnih zapovjednika 2. gardijske brigade Gromovi koja je svojim djelovanjem, motivima i žrtvom davala svoj doprinos opstojnosti hrvatske domovine. “Nošenje zelene beretke čast je i simbolična povezanost s 2. gardijskom brigadom, ali i obveza služenja Domovini i

OBLJETNICA

slavnim prethodnicima brigade", rekao je te naglasio važnost povezanosti Hrvatske vojske s narodom. "U svijetu smo prepoznati kao vojnici koji su spremni i razumiju te žele pomoći jer smo iz zemlje koja je ne tako davno prošla stradanja i patnje. U svim kriznim situacijama, od borbi protiv požara, poplava i potresa, dokazujete da je pobjednička Hrvatska vojska uvijek spremna pomoći svojem narodu. Nikad nemojte zaboraviti da je Hrvatska vojska nastala iz svojeg naroda i uvijek mu budite spremni i nadalje pomagati", kazao je Matanović. Zapovjednik 2. mehanizirane bojne Gromovi bojnik Mirko Muhek posebno je istaknuo ulogu pješništva i vrijednosti koje Gromovi baštine. "Naša je bojna čuvar vrijednosti koja čini jezgru svake moderne, borbene sposobne i državi odane vojne sile. Vi pješništvo uvijek ste prvi na crti, prvi koji udaraju i prvi koji uzvraćaju te prvi koji će stati u obranu svega što nam je sveto", istaknuo je u prigodnom obraćanju zapovjednik bojne Gromovi bojnik Mirko Muhek

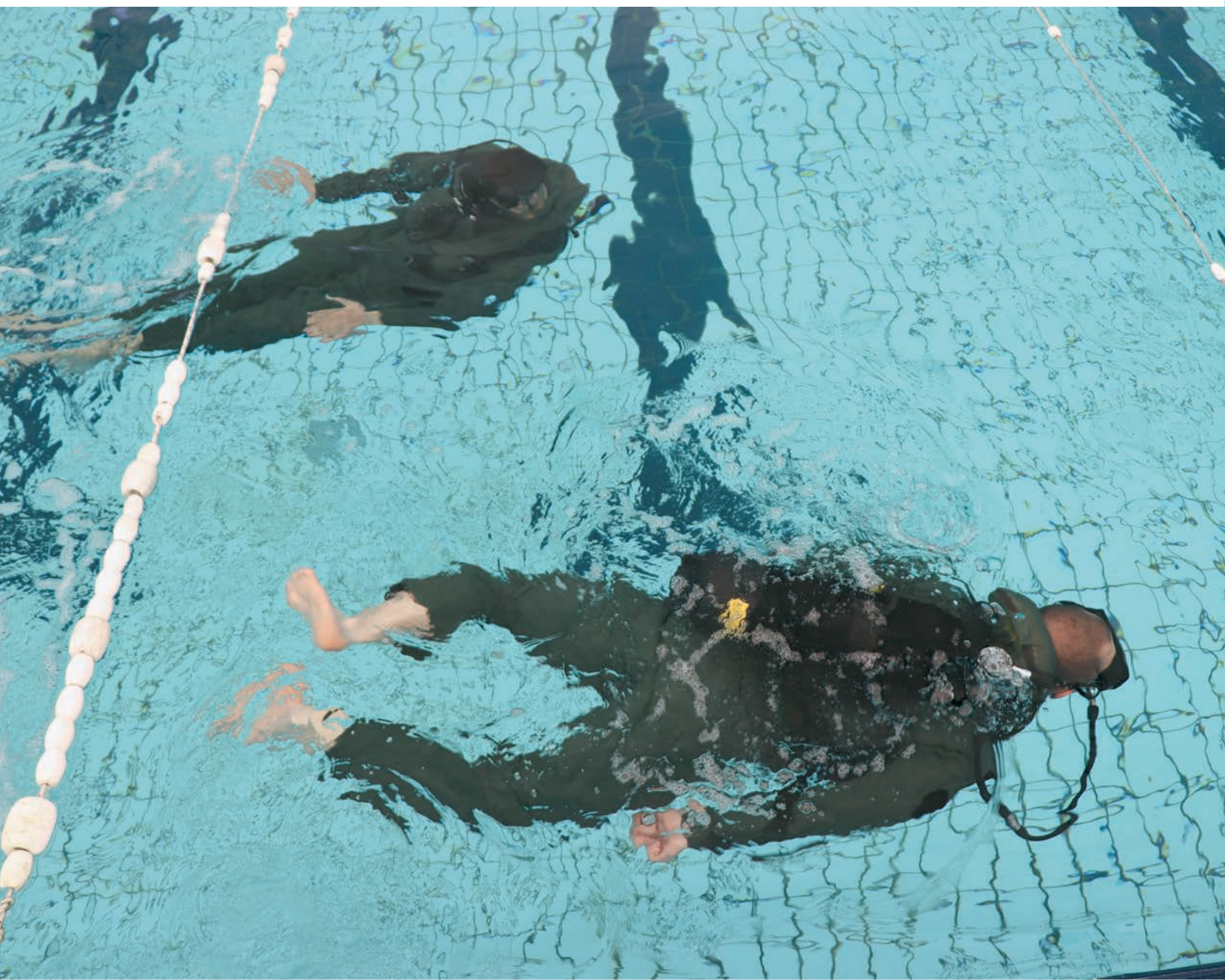
"Naša je bojna čuvar vrijednosti koja čini jezgru svake moderne, borbene sposobne i državi odane vojne sile. Vi pješništvo uvijek ste prvi na crti, prvi koji udaraju i prvi koji uzvraćaju te prvi koji će stati u obranu svega što nam je sveto", istaknuo je u prigodnom obraćanju zapovjednik bojne Gromovi bojnik Mirko Muhek

šništvo uvijek ste prvi na crti, prvi koji udaraju i prvi koji uzvraćaju te prvi koji će stati u obranu svega što nam je sveto. Ne postoji tehnologija koja može zamijeniti odlučnog vojnika na crti. Naša je riječ čvrsta kao čelik, a prisega je vječna. Jednom Grom, za uvijek Grom!" poručio je. Pročelnik Vojnog ureda Kabineta za obranu i nacionalnu sigurnost Ureda predsjednika i izaslanik Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH brigadni general Ivica Kranjčević uručio je Zlatnu Domovinsku medalju obitelji Tušek za nedavno preminulog pripadnika 2. mehanizirane Gromovi kao zahvalu za njegovu nesebičnost i predanost Oružanim snagama RH. U sklopu programa služena je sveta misa i položeni su vijenci u znak sjećanja na sve poginule i nestale u Domovinskom ratu. Na svečanosti su, uz državnog tajnika Ministarstva obrane RH Dragu Matanovića, sudjelovali i zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Blaž Beretin, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Mirko Stošić, predstavnici Udruge 2. gardijske brigade Gromovi, pripadnici 2. mehanizirane bojne Gromovi i mnogi drugi.

"Nikad nemojte zaboraviti da je Hrvatska vojska nastala iz svojeg naroda i uvijek mu budite spremni i nadalje pomagati", kazao je državni tajnik MORH-a Drago Matanović

HRM

OBUKA ZA PREŽIVLJAVANJE U VODI

U organizaciji Odjela za obuku ronjenja Središta za obuku HRM-a, u Splitu u vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba i na sportskim bazenima na Poljudu, od 5. do 7. svibnja provedena je obuka pripadnika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva za uporabu aparata za disanje u nuždi pod vodom

U sklopu redovitih aktivnosti osposobljavanja i održavanja operativne spremnosti, pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva provode specijaliziranu obuku za uporabu aparata za disanje pod vodom u nuždi. Riječ je o iznimno važnom segmentu sigurnosne pripreme pilota i zrakoplovno-tehničkog osoblja koji simulira izvanredne situacije, poput prisilnog slijetanja letjelice u vodu. Obuka omogućuje uvježbavanje pravilne i pravodobne reakcije u stresnim i životno opasnim okolnostima, čime se povećava razina osobne sigurnosti i sposobnost pre-

TEKST
Tomislav Vidaković

FOTO
HRM

življavanja u složenim operativnim uvjetima. Provodi se pod budnim okom instruktora ronjenja, a sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela. Polaznici se tijekom teorijskog dijela upoznaju s funkcionalnošću aparata, procedurama za korištenje u izvanrednim situacijama, fiziološkim učincima boravka pod vodom i osnovama upravljanja stresom.

HRM

Praktični dio uključuje simulaciju evakuacije iz kabine pod vodom, pravilno korištenje opreme i orijentaciju u uvjetima smanjene vidljivosti i povećanog pritiska.

Ekipe Hrvatskog vojnika pridružila se polaznicima obuke na njihov zadnji dan. Nakon teorijskog dijela obuke odradili su vježbe u malom bazenu, a mi smo ih zatekli kako zajedno s instruktorima prolaze pripreme na rubu velikog bazena prije nego zadnja faza obuke započne. Svi su bili u letačkim kombinezonima s kacigama na glavama te su pažljivo slušali svaku riječ koju su im instruktori uputili. Ubrzo nakon toga počeli su pripremati ronilačku opremu kako bi se navikli disati pod vodom i kako bi, općenito gledano, stekli dojam kako je to disati pod vodom.

Polaznici su nakon izobrazbe osposobljeni za sigurno napuštanje zrakoplova pod vodom, pružanje prve pomoći kao i za duže preživljavanje na vodi. Upoznaju se također i s osnovama podvodne medicine (barotraume, dekompresijske bolesti) te se uvježbavaju roniti s aparatom za disanje i bez njega

UDAR!

Ubrzo nakon toga pripadnici HRZ-a već su u sjedalu koje simulira ono letačko. "Udar!", viče prvi polaznik koji je sjedio na sjedalu pri čemu ga instruktor, časnički namjesnik Tihomir Roso, snažno odguruje u bazen. Polaznik je pri tome čvrsto remenjem stegnut za sjedalo i pada u bazen licem prema dolje. Zajedno sa sjedalom tone na dva metra dubine, a poslije kad su prešli na dublji dio bazena, i na pet metara. Jednom kad dotakne dno, mora aktivirati sigurnosni aparat za disanje koji je standardni dio opreme, zatim se mora otkopčati te otplivati ispod konopa i potom izroniti na površinu. Svrha tog segmenta obuke jest da polaznike nauče kako se pravodobno snaći u trenutku udara zrakoplova o vodu te kako izaći iz njega dok su okrenuti naopačke. I suđeci po reakcijama svih polaznika rade dobar posao jer su svi odreda bili iznimno zadovoljni svime što su ih instruktori Tihomir Roso, satnik Goran Turković, stožerni narednik Krunoslav Štivić i nadnarednik Zlatko Ivančević naučili. Instruktori iz Odjela za obuku ronjenja pomažu polaznicima osposobljavanja razviti sigurnosne reflekse i povećati razinu pripremljenosti u potencijalno životno opasnim situacijama. Uspješno svladavanje ove obuke jedan je od uvjeta za nastavak letačkih zadaća, osobito kod posada helikoptera, kanadera i drugih protupožarnih aviona koji djeluju u blizini vodene površine.

Instruktori iz Odjela za obuku ronjenja pomažu polaznicima osposobljavanja razviti sigurnosne reflekse i povećati razinu pripremljenosti u potencijalno životno opasnim situacijama. Uspješno svladavanje ove obuke jedan je od uvjeta za nastavak letačkih zadaća, osobito kod posada helikoptera, kanadera i drugih protupožarnih aviona koji djeluju u blizini vodene površine

HRM-a, Oružanih snaga RH, drugih tijela državne uprave te provedbu tečajeva za pripadnike stranih oružanih snaga. Zadovoljavajući najviše zahtjeve i standarde, Središte daje puni doprinos integraciji HRM-a i Oružanih snaga RH u NATO kroz primjenu prihvaćenih Ciljeva sposobnosti, standarda i procedura djelovanja.

Odjel za obuku ronjenja jedan je od tri sastavnice Središta za obuku HRM-a. On razvija i provodi institucionalne obuke pripadnika Oružanih snaga RH, stranih oružanih snaga i drugih osoba izvan vojnog sustava u ronilačkim taktikama, tehnikama i procedurama na temeljnoj, naprednoj, voditeljskoj i instruktorskoj razini. Osim toga, Odjel za obuku ronjenja sudjeluje u razvoju i integraciji novih sustava, sredstava, uređaja i opreme koji se koriste u profesionalnom vojnom ronjenju, a uključen je i u proces licenciranja i certifikacije pripadnika Oružanih snaga RH koji se koriste uređajima za disanje pod vodom u nuždi (piloti i letačko osoblje, tenkisti i posada borbenih oklopnih vozila).

Provođenjem ovakvih specijaliziranih obuka, Hrvatsko ratno zrakoplovstvo kontinuirano ulaže u sigurnost svojih pripadnika, podiže razinu operativne spremnosti te osigurava visoke standarde profesionalnosti i učinkovitosti.

SREDIŠTE ZA OBUKU HRM-a – CENTAR ZNANJA O MORU

Cilj je obuke steći znanja, sposobnosti i vještine potrebne za sigurno napuštanje vojnih zrakoplova koji su završili u vodi. Po završetku izobrazbe polaznici su osposobljeni za sigurno napuštanje zrakoplova pod vodom, pružanje prve pomoći kao i za duže preživljavanje na vodi. Osim toga, svi se polaznici detaljno upoznaju s osnovama podvodne medicine (barotraume, dekompresijske bolesti) te se uvježbaju roniti s aparatom za disanje i bez njega. Obuka je razvijena u Odjelu za obuku ronjenja Središta za obuku HRM-a 2017. godine. Namijenjena je pilotima i letačkim posadama vojnih zrakoplova, a obučni sadržaji uključuju teorijska predavanja iz podvodne medicine, vježbe ronjenja, prve pomoći te preživljavanje na vodi. Središte za obuku HRM-a ustrojeno je 1. ožujka 2008. preustrojavanjem nekadašnjeg Zapovjedništva za izobrazbu i obuku "Petar Krešimir IV." Nadležno je za planiranje, pripremu i provedbu institucionalne obuke u HRM-u, ponajprije u potpori razvoja ukupnih sposobnosti

TRIJUMF

NA SVJETSKOJ POZORNICI

Za mene je ova pobjeda afirmacija svakodnevnog rada i truda, i ni u kojem slučaju nije izlika za odmor već motivacija da nastavim raditi još jače. To je ujedno i moj doprinos postrojbi. To je način da se odužim za priliku i čast koja mi je ukazana jer predstavljati svoju postrojbu i domovinu na međunarodnoj razini neprocjenjivo je priznanje

PREDSTAVLJAMO**KRISTOFOR JOSIP
JURJEVIĆ**

RAZVODNIK

RAZGOVARAO

Tomislav Vidaković

FOTO

Minnesota National Guard

U konkurenciji najboljih pripadnika savezničkih i partnerskih oružanih snaga, pripadnik Oružanih snaga Republike Hrvatske, razvodnik Kristofor Josip Jurjević, ostvario je izniman uspjeh na međunarodnom natjecanju Minnesota Best Warrior Competition, potvrdivši visoku razinu uvježbanosti, znanja i spremnosti. U nastavku donosimo razgovor s pobjednikom natjecanja, koji otkriva kako su izgledale pripreme, izazovi te osobno i profesionalno značenje ovog postignuća.

ŠTO VAS JE MOTIVIRALO DA SE PRIJAVITE I NATJEČETE NA OVOM PRESTIŽNOM MEĐUNARODNOM NATJECANJU?

Ove je godine ta čast pripala meni. Zapovjednik, kojem ovom prilikom ujedno i zahvaljujem, nominirao me za natjecanje Minnesota Best Warrior Competition 2025. Ponudu sam, naravno, odmah i prihvatio jer se takva prilika pruža samo jednom u životu.

KOJE SU VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI BILE KLJUČNE ZA OSTVARENJE OVAKVOG USPJEHA?

Naveo bih fizičku spremnost kao temelj svega, a na nju se onda ostale vještine lako nadograđuju. Osim toga istaknuo bih i dobro poznavanje topografije koja je neizostavan dio bilo kojeg vojnog natjecanja pa tako i ovog, gdje su tri, od četiri dana, natjecanja bila ispunjena dnevnim i noćnim topohodnjama.

KOJI STE SEGMENT NATJECANJA DOŽIVJELI KAO NAJZAHTJEVNIIJI?

Svaki dan bio je iznimno fizički naporan. Zahtijevalo se od nas višesatno trčanje svaki dan s opremom i naoružanjem i obavljanje vojnih zadaća, što je kulminiralo zadnji dan s disciplinom Valor Ruck, 20-kilometarskoj *commando* hodnji s pet radnih točaka. Taj dan mi je osobno bio najteži, što zbog akumulacije umora od prijašnjih dana, činjenice da nam je dano jako malo povratnih informacija o izvedbi i ukupnom poretku što je bilo mentalno iscrpljujuće. Valor Ruck bio je također ujedno komemoracija i odavanje počasti njihovim palim herojima, što je davalo osobit emotivan naboj natjecanju. Sve to, uz čežnju za domom i obitelji stvaralo je golem emocionalni i mentalni teret pod kojim nisam smio pokleknuti.

PREDSTAVLJAMO

U KOJOJ JE MJERI VAŠE PRETHODNO VOJNO ISKUSTVO PRIDONIJELO USPJEHU U TOM IZAZOVNOM OKRUŽENJU?

U velikoj mjeri. Jer iskustvo gradi samopouzdanje, a samopouzdanje gradi sigurnost. Sigurnost u znanje dopušta vam slobodu da se više posvetite stvarima s kojima se do sada možda niste susretali, a na natjecanju ih je bilo jako puno.

POSTOJI LI TRENUTAK S NATJECANJA KOJI ĆE VAM OSTATI POSEBNO UREZAN U SJEĆANJE?

Ne znam bih li mogao izdvojiti samo jedan trenutak jer ih je bilo puno. Ako išta moram izdvojiti, to bi bili ljudi. Ljudi koje sam ondje upoznao i prijatelje i uspomene koje sam stekao. Oni su na mene ostavili puno veći dojam nego bilo koji trenutak s natjecanja. Mislim da je to najveća uspomena koju nosim sa sobom.

KAKO BISTE OPISALI SURADNJU I MEĐUSOBNE ODNOSI S PRIPADNICIMA OSTALIH VOJSKI TIJEKOM TRAJANJA NATJECANJA?

Tu bih prije svega istaknuo gostoprimstvo i pomoć domaćina koje je bilo nevjerovatno. Uoči natjecanja, njihovi dočasnici i instruktori neumorno su radili s nama, upoznavali nas s njihovim načinom rada, te nas obučavali u rukovanju s različitim vrstama oružja poput M4A1, M17, AT4, M240, MK19 kao i obuke osvježavanja programiranja veze, poziva za vatru i topografije. Sve s namjerom kako na natjecanju ni u čemu ne bi zaostajali. Između natjecatelja vladala je cijelo vrijeme pozitivna atmosfera, međusobno smo si pomagali, dijelili znanja i savjete te se skupa pripremali za izazove nadolazećeg dana.

ŠTO VAM OVA POBJEDA ZNAČI NA OSOBNOJ RAZINI, A ŠTO ZA VAŠU POSTROJBU I VOJNU ORGANIZACIJU?

Za mene je ova pobjeda afirmacija svakodnevnog rada i truda, i ni u kojem slučaju nije izlika za odmor već motivacija da nastavim raditi još jače. To je ujedno i moj doprinos postrojbi. To je moj način da se odužim za priliku i čast koja mi je ukazana jer predstavljati svoju postrojbu i domovinu na međunarodnoj razini neprocjenjivo je priznanje.

KOJI BISTE SAVJET DALI BUDUĆIM NATJECATELJIMA KOJI PLANIRAJU SUDJELOVATI U OVAKVOM OBLIKU VOJNOG NATJECANJA?

Savjetovao bih im da rade na svemu i ne zanemaruju ni jedan aspekt. Od fizičke i mentalne spreme do temeljnih vojnih vještina, da ništa ne prepuštaju slučaju. Ponajprije zbog toga što se koncept natjecanja iz godine u godinu mijenja tako da ono što je bilo ove godine ne mora biti nužno i sljedeće.

KAKO STE DOŽIVJELI TRENUTAK PROGLAŠENJA POBJEDNIKA I TKO VAM JE PRVI UPUTIO ČESTITKU?

Nakon proglašenja i uručenja nagrade, nisam mogao vjerovati što se upravo dogodilo. U nekoliko navrata ispitivao sam prvu dočasnicu, časničku namjesnicu Lisu Erikson je li sigurna da sam ja prvi jer sam htio biti siguran da joj se nije potkrala neka greška. Bilo je to stvarno nevjerovatno iskustvo. Prvu čestitku uputila mi je upravo ona, a odmah nakon nje čestitao mi je i prvi dočasnik kopnenih snaga Nacionalne garde Minnesote, časnički namjesnik Rost, sada umirovljeni časnički namjesnik Jensen, moj prijatelj i kolega, sudionik ovog natjecanja, skupnik Dario Stegnjaić i naš vođa tima časnički namjesnik Stipica Bolanča.

Iskustvo gradi samopouzdanje, a samopouzdanje gradi sigurnost. Sigurnost u svoje znanje dopušta vam slobodu da se više posvetite stvarima s kojima se do sada možda niste susretali, a na natjecanju ih je bilo jako puno

Svaki dan bio je iznimno fizički naporan. Zahtijevalo se od nas višesatno trčanje svaki dan s opremom i naoružanjem i obavljanje vojnih zadaća, što je kulminiralo zadnji dan s disciplinom Valor Ruck, 20-kilometarskoj *commando* hodnji s pet radnih točaka

KAKO BISTE USPOREDILI OVO NATJECANJE S PRETHODNIM VOJNIM OBUKAMA ILI IZAZOVIMA KROZ KOJE STE PROŠLI?

Minnesota Best Warrior Competition 2025 organizacijski i logistički stvarno je na drugoj razini. Njihovi instruktori radili su s nama sve dane uoči natjecanja, medicinsko osoblje bilo nam je na usluzi svaki dan prije natjecanja i na kraju dana. Ostalo vrijeme svi mogući dodaci prehrani i ostale medicinske potrepštine bile su nam dostupne. Prije početka svakog dana i disciplina koje su bile pred nama vojni kapelan ispratio nas je uz molitvu. Do mjesta održavanja disciplina letjeli smo Black Hawkom i Chino-om. Posebno moram istaknuti pomoć nama zaduženog dočasnika nadnarednika Dustina Fischera, koji nam je sve dane boravka u SAD-u pomagao, vozio nas gdje god je trebalo, pomagao oko administracije, a posebno oko jezične barijere.

JESTE LI TIJEKOM NATJECANJA USVOJILI NEKA NOVA ZNANJA ILI TAKTIKE OD DRUGIH NATJECATELJA ILI INSTRUKTORA?

Da, mogli smo vidjeti iz prve ruke neke od vojnih procedura i radnji koje oni koriste te smo dobili priliku raditi s velikim brojem njihova naoružanja.

VIDITE LI SE PONOVRNO KAO SUDIONIK – ILI ČAK MENTOR – NA SLIČNIM NATJECANJIMA U BUDUĆNOSTI?

Kao sudionik Best Warriora, nažalost ne. Dobijete samo jednu priliku za takvo iskustvo, što je i na kraju krajeva pošteno. Kao mentor nekome tko će možda tek ići, naravno, uvijek sam na raspolaganju i voljan pomoći kome god je potrebno te ujedno i osvježiti svoje znanje u procesu.

RAZGOVARAO
Hrvoje Lončarević

FOTO
telegrafi.com

BILA JE VELIKA ČAST PREDSTAVLJATI DOMOVINU

Skupnik Jan Vajčner pripadnik Zapovjedništva za potporu, ovogodišnji je pobjednik međunarodnog natjecanja za najspremnijeg pripadnika Best Soldier 2025, koje se održalo u vojarni "Skënderbeu" u Ferizaju od 21. do 25. travnja u organizaciji Kosovskih snaga sigurnosti. Sudjelovalo je 44 natjecatelja, pripadnici Kosovskih snaga sigurnosti te oružanih snaga Albanije, Sjeverne Makedonije, Sjedinjenih Američkih Država, Turske, Crne Gore i Hrvatske.

S Janom Vajčnerom razgovarali smo o njegovim pripremama za natjecanje, karakteru natjecanja i njegovim najzahtjevnijim dijelom te vrijednostima takve vrste natjecanja

RAZGOVOR

SKUPNIK
JAN
VAJČNER
POBJEDNIK NATJECANJA
BEST SOLDIER 2025

Skupnik Jan Vajčner pripadnik Zapovjedništva za potporu na dužnosti je vozača u Satniji za transport. U Hrvatskoj vojsci je od 2021. godine, a čin skupnika dobio je 2024. godine. Iste godine završio je obuku u Središtu za razvoj voda "Marko Babić".

KAKO STE SE PRIPREMALI ZA NATJECANJE BEST SOLDIER 2025?

Moje pripreme počele su dva mjeseca prije samog natjecanja, kad sam saznao da ću predstavljati Hrvatsku. Pripreme sam većinskim dijelom odradio u slobodno vrijeme i individualno. Trčanje je bilo 70 % mojih priprema, nekad i više od 50 km tjedno. Dva puta tjedno odradio bih trening snage te bih ubacivao dugačke hodnje s težinom od 10-15 kg. Vikendima bih često uzeo kartu Medvednice u ruke i otišao vježbati orijentaciju. Bilo je teških trenutaka, kad bih bio na terenu i nakon zahtjevnih obuka i tečajeva odradio svoj trening. Ali smatram da se sve može kad si čovjek posloži prioritete i ciljeve.

KAKO JE NATJECANJE BILO KONCIPIRANO? POZNATO JE DA SE NATJECANJE SASTOJI OD VIŠE DISCIPLINA. KOJA JE NAJTEŽA?

Natjecanje je trajalo dva dana tijekom kojih su natjecatelji prolazili različite discipline. Natjecatelji su prvi dan pokazali svoju fizičku spremu kroz sklekove i pregibe u dvije minute te su trčali na 3200 m. Istog dana naša znanja u orijentaciji stavljena su na test. Pa sve do pokazivanja svoje preciznosti na gađanju iz različitih udaljenosti.

RAZGOVOR // SKUPNIK JAN VAJČNER

FOTO: ZrP

Drugog dana natjecatelji su prelazili poligon koji je bio vremenski ograničen i sastojao se od sljedećih disciplina: prelaženje prepreka, bacanje ručne bombe, gađanje iz samokresa, prva pomoć, i na kraju uočavanje predmeta dalekozorom. Zadnja i meni omiljena disciplina bila je trčanje s 10 kg opreme i osobnim naoružanjem na stazi duljine 15 km. Najzahtjevnija mi je točka bila orijentacija s čim bi se složili mnogi natjecatelji. Fizički nije bila toliko teška, ali tehnički vrlo zahtjevna. Teren je bio veoma brdovit što je uvelike otežalo snalaženje u prirodi. Iskustvo u orijentaciji bilo je ključno u ovoj disciplini.

KAKO VAM JE POSTROJBA POMOGLA U PRIPREMAMA?

Jako sam zahvalan svojoj postrojbi koja je prepoznala moj potencijal i koja me uvijek podržava u ovakvim natjecanjima. U postrojbi imam puno ljudi s različitim vojničkim vještinama i iskustvima na sličnim natjecanjima. Uvijek sam ih mogao pitati za neki savjet što mi je uvelike pomoglo u mojim pripremama za natjecanje. Posebno moram zahvaliti svojoj satniji (Satnija za transport) koja mi je uvijek velika potpora i maksimalno me pokušava osloboditi od zadaća prije ovakvih velikih natjecanja kako bih ušao u svoju najbolju formu i bio na 100 % svojih mogućnosti.

KOJE SU VJEŠTINE I FIZIČKA SPREMA BILE POTREBNE ZA NATJECANJE?

Svako je natjecanje specifično i drugačije. Na takvom natjecanju pobjeđuje onaj koji je fizički spreman te koji ima sve vojničke vještine na visokoj razini. Potrebno je biti dobar strijelac, imati odlično znanje u orijentaciji, imati brzinu u prelaženju poligona s preprekama, biti dobro obučen u prvoj pomoći te naravno biti u izvrsnoj fizičkoj pripremljenosti. Moram napomenuti kako je razlika između prvoplasiranog i drugoplasiranog bila samo šest bodova od ukupnih 600. Tako da su u pitanju bile zaista nijanse.

JESTE LI MORALI IMPROVIZIRATI NA NATJECANJU?

Najviše improvizacije bilo je na orijentaciji. Na početku marker koji sam dobio za ucrtavanje koordinata nije pisao, sva sreća da sam imao svoju kemijsku pomoću koje sam ucrtao točke do kojih moram doći. Kretanje pomoću kompasa nije bilo moguće jer je dosta terena bilo jako brdovito i neprohodno. Morao sam improvizirati te se osloniti na svoje znanje čitanja karte i orijentirati se pomoću izohipsa. Na kraju je sve dobro prošlo, uspio sam pronaći točke i vratiti se na početak u vremenskom roku.

Na ovakvom natjecanju pobjeđuje onaj koji je fizički spreman te ima sve vojničke vještine na visokoj razini. Nijanse određuju pobjednika

Kretanje pomoću kompasa nije bilo moguće jer je dosta terena bilo jako brdovito i neprohodno. Morao sam improvizirati te se osloniti na svoje znanje čitanja karte i orijentirati se pomoću izohipsa

JE LI VAM OVO NATJECANJE PRVO TAKVOG KARAKTERA ILI STE VEĆ IMALI ISKUSTVA NA SLIČNIM NATJECANJIMA?

Iako imam tek 22 godine imam već dosta iskustva na sličnim natjecanjima. Tadašnji prvi dočasnik Satnije 2022. godine prepoznaje moj potencijal te me prijavljuje na natjecanje Prvi za Hrvatsku. Mislio sam da je to za mene prevelik zalogaj, no te godine uspješno sam završio natjecanje uz veliku pomoć pripadnika ZzP-a Nikole Špoljara koji nam je vodio pripreme. Sudjelovao sam 2023. na istom natjecanju te postigao 5. mjesto u kategoriji hrvatskih pripadnika. Uz vojna natjecanja i vojne kroseve na kojima se ZzP često plasira na postoljima redovito odlazim na civilne utrke po cijeloj Hrvatskoj pa i šire. Utrka na 5 km, utrka na 10 km, polumaraton, maraton ili pak brdske utrke samo su neke od utrka na kojima sudjelujem.

KOLIKO TAKVA NATJECANJA PRIDONOSE RAZMJENI ISKUSTVA I STVARANJU ČVRSTIH VEZA IZMEĐU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA PARTNERSKIH ZEMALJA?

Na ovom natjecanju stekao sam puno novih prijatelja. Uvijek je lijepo razmijeniti iskustva i vještine s pripadnicima iz drugih oružanih snaga. Mnogo toga se može naučiti od drugih, i uvijek je lijepo čuti neki savjet.

KAKAV JE OSJEĆAJ PREDSTAVLJATI DOMOVINU NA OVAKVOJ VRSTI NATJECANJA?

Velika je čast predstavljati domovinu na međunarodnom natjecanju. Srce mi je kao kuća, drago mi je da netko prepoznaje moj trud i zalaganje od samog početka vojne karijere. Nadam se da će tako biti i ubuduće.

REPORTAŽA

U priči koja nam slijedi teško je izdvojiti glavnu ulogu, a bilo bi i pomalo nepravедno istaknuti samo jednu osobu jer uspjeh koji nastaje rezultat je rada cijelog tima. Sporedno je pitati se je li to Petar Leskur, 24-godišnji dočasnik Hrvatske vojske, pripadnik HRM-a i boksač iz Splita, koji je upravo postao prvak Hrvatske u kategoriji do 85 kilograma ili narednik Ivan Brnić, također pripadnik HRM-a i čovjek koji je stvorio boksački klub Grom.

I jedan i drugi ovu priču čine posebnom, te timski stvaraju sjajnu i blistavu sportsko-vojničku priču

SAVRŠENA KOMBINACIJA

Sport je sastavni dio svake vojske svijeta. Ovu rečenicu nebrojeno mnogo puta čut ćete od brojnih visokih dužnosnika, ali i svakog tko je kroz sport povezan s vojskom. Pisali smo u brojnim izdanjima kako bez sporta nema jakog vojnika. Prostor svakako zaslužuju svi oni koji svojim primjerom pokazuju put mladima kako se rad i trud isplate. Vojnici - sportaši često prolaze trnovit put do svojeg uspjeha jer osim što se bave sportom oni obavljaju svoje vojne zadaće služeći u postrojbama. Trojica naših sugovornika narednik Ivan Brnić, skupnik Petar Leskur, te nadnarednik Damir Madunić vojnu dužnost služe u Pomorskoj bazi Split, postrojbi u sastavu HRM-a. Zajedno su stvorili nepobjediv tim čija je glavna zvijezda Petar Leskur, mladi boksač koji na početku svoje karijere niže uspjehe. Kroz priču o požrtvornosti, uspjehu, trudu i radu vodi nas narednik Ivan Brnić.

TEKST

Ivan Šurbek

FOTO

Ivan Šurbek, Tomislav Franić,
Mario Zorko / Hrvatski boksački savez

Kad govori o ciljevima, Petar ističe da mu je cilj pripremiti se za Svjetsko prvenstvo u Liverpoolu koje će se održati u rujnu ove godine

Narednik Brnić u boksu je aktivan dugi niz godina. Ima bogatu povijest bavljenja borilačkim sportovima, ali boks je ljubav koju je prenio na cijelu svoju obitelj. Osnivač je boksačkog kluba Grom koji je ime dobio prema legendarnoj 2. gardijskoj brigadi Gromovi. Klub je osnovan 2006. godine, a bilježi brojne uspjehe tijekom gotovo dva desetljeća postojanja.

U Klubu djeluju šestorica trenera, a broji oko 80 članova iz svih dobnih skupina. "Naš najmlađi član ima sedam godina, a najstariji 58", reći će narednik Brnić, ali i naglasiti kako je među aktivnim natjecateljima njih 46, dok su ostali članovi rekreativci. Najmlađi natjecatelji imaju jedanaest i dvanaest godina. U Klubu su aktivne i djevojke koje vodi Ivona Brnić, kći narednika Brnića, licencirana trenerica i boksačka sutkinja. "S najmlađim uzrastom također radi moj sin Marijan Brnić koji je trener, ali i natjecatelj. Po potrebi nam uskaču i kondicijski treneri i treneri snage", kaže narednik Brnić dugogodišnji dočasnik Hrvatske vojske i sudionik Domovinskog rata, nositelj medalje "Oluja".

REPORTAŽA

Njegov otac i dvojica braće također su bili dragovoljci Domovinskog rata. Narednik Brnić vrhunski je boksački trener, završio je višu trenersku školu, stekao je dvije AIBA-ine zvjezdice (međunarodna boksačka asocijacija op. a), a obnaša i dužnost tajnika Boksackog saveza Splitsko-dalmatinske županije. Hrvatsku vojsku predstavljao je na vojnim igrama, bavio se kickboksom, bio je uključen u rad Sportske satnije Hrvatske vojske. Bogato je iskustvo iza njega koje prenosi mnogima djelujući u svojem BK Grom, ali i u Hrvatskoj vojsci.

BK Grom je klub u kojem su mjesto pronašli brojni mladi, često i djeca branitelja, a narednik Brnić kaže kako u kršćanskom duhu nastoji pomoći kome god može, te da onima koji su slabijeg imovinskog statusa Klub ne naplaćuje članarinu. Na taj način daje svoj doprinos društvu, prenoseći svoje znanje. Boks je vještina, kaže, izgrađuje čovjeka, te ga uči disciplini.

Klub djeluje na splitskim Gripama, ondje je adresa Kluba i to je mjesto na kojem se svakodnevno održavaju treninzi. "Mi smo obiteljska priča, moja kći Ivona Brnić također se do prije godinu dana natjecala, a sada je licencirani trener i sudac. Sin je također trener i natjecatelj, a Petar Leskur moj je nećak", kaže Brnić.

Petar ističe kako ga je oduvijek privlačila ideja da jednog dana postane dio Hrvatske vojske. Svidjela mu se disciplina, rad i red koji vojska donosi. Brojne su stvari koje su ga poticale da odjene vojničku odoru, među ostalim, i činjenica da je njegov otac također bio sudionik Domovinskog rata kao pripadnik hrvatske policije

ZVJEZDA KLUBA

Upravo je Petar Leskur glavna zvijezda ovog kluba, ali i velika sportska zvijezda Hrvatske ratne mornarice čiji je uspon tek počeo, a vjerujemo kako će s godinama koje dolaze, on strelovito rasti.

Petar djeluje jako staloženo i ispunjeno, a na njegovu se licu može iščitati veliko zadovoljstvo životom koji živi i uspjesima koje ostvaruje. Iza njega je trogodišnji staž u Hrvatskoj vojsci. U vojsku je došao na preporuku svojeg tetka narednika Brnića koji mu je savjetovao kako bi vojska mogla postati idealno mjesto za njega. Odlučio se prijaviti na dragovoljno vojno osposobljavanje, te prošao specijalizaciju nakon koje je postao profesionalni vojnik. Ističe kako ga je oduvijek privlačila ideja da jednog dana postane dio Hrvatske vojske. Svidjela mu se disciplina, rad i red koji vojska donosi. Brojne su stvari koje su ga poticale da odjene vojničku odoru, a, među ostalim, i činjenica da je njegov otac također bio sudionik Domovinskog rata kao pripadnik hrvatske policije. "Vojska mi pruža sve što mi je potrebno. Uvjeti su odlični, u mornarici imamo sve što treba jednom sportašu. Zapovjednik HRM-a dopustio je da stavimo dvije boksačke vreće u dvoranu kako bismo i ovdje mogli odraditi trening. To je samo pokazatelj koliko je našim nadređenima stalo do naših uspjeha", kaže Leskur. "Trenirao sam nogomet do 14. godine. Usput, dok sam trenirao nogomet, počeo sam dolaziti u dvoranu. Dolazio sam zbog nogometa, da malo ojačam. To mi je bio cilj, nisam mislio na boks u tom trenutku. Ipak, malo-pomalo, dolazio sam češće u dvoranu. U to je vrijeme, Marijan, moj rođak, osvojio prvenstvo Hrvatske kao mladi senior. Cijela ta priča svidjela mi se, pa sam sve to zavolio. Pogledao sam dokumentarac o Kličku i to me potaknulo. Braća Kličko bili su prava gospoda, ljudi u vjeri, svidjelo mi se i to je bila prekretnica koja me odvela u dvoranu. Što sam se više zadržavao u dvorani, samo sam mislio na boks, preko noći sam prestao misliti na nogomet.

Kroz priču o požrtvornosti, uspjehu, trudu i radu vodi nas narednik Ivan Brnić. Narednik Brnić u boksu je aktivan dugi niz godina. Ima bogatu povijest bavljenja boričkim sportovima, ali boks je ljubav koju je prenio na cijelu svoju obitelj. Osnivač je boksačkog kluba Grom koji je ime dobio prema legendarnoj 2. gardijskoj brigadi Gromovi

Posebno kad sam počeo ostvarivati pobjede", kaže Petar. Osvojio je tri naslova prvaka Hrvatske u konkurenciji do 22 godine (U22). Kaže kako je počeo lagano, rekreacijski, te da se nije mislio natjecati, no kaže da je tetak rekao - "mogli bismo odraditi meč". "Prošlo je dobro, pa smo nastavili", priča.

"Kad sam navršio 17 godina, počelo je malo ozbiljnije. Jedan dečko iz Slavonskog Broda trebao je ići na Zlatnu rukavicu, radi se o međunarodnom natjecanju. Kako on nije mogao otići, uskočio sam na njegovo mjesto. Došao sam do finala. Bio je to zapravo pokazatelj gdje mi je mjesto i gdje pripadam". Nakon toga Petar je krenuo na brojne turnire, a počeo je nizati i uspjehe. Iza njega je sada čitav niz velikih natjecanja i stekao je veliko iskustvo. Svakodnevno trenira i to dva puta dnevno. "Prednost ovog posla je što imam obvezne treninge na poslu tri puta tjedno i to mi jako olakšava svakodnevnicu", kaže Petar. S njim rade i treneri, koji su također pripadnici HRM-a. Nadnarednik Damir Madunić pripadnik je Hrvatske vojske već 20 godina. Ima bogato iskustvo u boričkim sportovima, bavio se kickboksom, a sada pomaže Petru u ostvarivanju vrhunskih rezultata.

"Nadređeni su nam omogućili da možemo odraditi svakodnevno treninge. Jako nam izlaze u susret. Vojska je odličan izbor za svakoga tko voli sport", reći će nadnarednik Damir Madunić. "Mislim da nema boljeg posla za bilo kojeg mladog sportaša", kaže Madunić. "Velika je stvar za sportaša kad mu nadređeni izlaze u susret, kad poštuju i cijene uspjehe, rad i trud. To je zaista velik benefit i zahvalan sam jako svim zapovjednicima koji su mi omogućili da živim svoj san", kaže. Razgovarali smo se i pitanja tko sjedi u kutu i tko je od trenera glasniji. Kad govori o ciljevima, Petar ističe da mu je cilj pripremiti se za Svjetsko prvenstvo u Liverpoolu koje će se održati u rujnu ove godine.

"Obojica sjede u kutu", kroz smijeh će Petar, "tetak je uvijek podrška, a s Damirom radim taktičko-tehničke stvari. Svakodnevno komuniciramo i radimo, živimo boks. Što se planova tiče, oni su kratkoročni, cilj nam je fokusirati se na Svjetsko prvenstvo, a zatim odraditi još nekoliko manjih turnira kako bismo zadržali formu i ritam natjecanja. To je ono na što smo trenutačno fokusirani. Naravno, u budućnosti nam je cilj plasirati se na Olimpijske igre koje će se održati u Los Angelesu 2028. godine, ali to je jako daleko. Volio bih jednog dana postati profesionalac, ali trenutačno se ne zamaram time", kaže Petar.

Sva trojica za kraj ističu veliku zahvalnost Hrvatskoj vojsci i Ministarstvu obrane na potpori koju im svakodnevno pružaju. "Velika zahvala ministru obrane Ivanu Anušiću, te zapovjedniku HRM-a čija nam potpora jako puno znači i pomaže nam u ostvarivanju sportskih ciljeva".

Vojska mi pruža sve što mi je potrebno. Uvjeti su odlični, u mornarici imamo sve što treba jednom sportašu. Zapovjednik HRM-a dopustio je da stavimo dvije boksačke vreće u dvoranu kako bismo i ovdje mogli odraditi trening. To je samo pokazatelj koliko je našim nadređenima stalo do naših uspjeha", kaže Petar Leskur

HRM

Vojarna "Admiral flote Sveto Letica-Barba" u Splitu dva je tjedna bila središnje mjesto obuke za voditelje ronjenja najviše razine, koju je provelo Središte za obuku Hrvatske ratne mornarice

OBUKA KOJA OBLIKUJE **VODE PODMORJA**

U Središtu za obuku Hrvatske ratne mornarice provodio se napredni tečaj za voditelje ronjenja najviše razine. Riječ je ujedno o najzahtjevnijoj i najsveobuhvatnijoj obuci u području vojnog ronjenja unutar Oružanih snaga Republike Hrvatske, odnosno specijalističkom programu namijenjenom iskusnim vojnim ronjocima koji su već prošli temeljne

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

HRM

i napredne obuke te su stekli veliko operativno iskustvo. Obuka obuhvaća intenzivnu teorijsku nastavu i zahtjevne praktične vježbe u podmorju. Cilj je osposobljavanje budućih voditelja za planiranje, koordinaciju i nadzor složenih ronilačkih operacija u različitim uvjetima – od dubinskog ronjenja i uporabe specijalizirane opreme, do kriznog upravljanja i provedbe sigurnosnih protokola. Tijekom obuke svi polaznici prolaze i taktičke scenarije koji simuliraju stvarne zadatke, čime se testira njihova snalažljivost, samodisciplina i vodstvo pod pritiskom.

Praktična komponenta obuke odvija se u stvarnim uvjetima. Polaznici svakodnevno provode zarone koristeći različite vrste ronilačke opreme. Vježbaju upravljanje timovima tijekom zadaća noćnog ronjenja, podvodnog izviđanja, inženjerijskih radova te traganja i spašavanja. Svaka vježba evaluira se u pogledu točnosti, sigurnosti i učinkovitosti provedbe

Hrvatska ratna mornarica provedbom tečaja za voditelje ronjenja najviše razine potvrđuje svoju stručnost i predanost stalnom usavršavanju ključnog osoblja za podvodne operacije. Spomenuta obuka ne samo da osigurava visoku razinu operativne spremnosti unutar nacionalnih obrambenih kapaciteta već i pridonosi razvoju interoperabilnosti s partnerskim snagama u okviru NATO-a i drugih međunarodnih obrambenih inicijativa

“U SzO-u uglavnom provodimo obuku pripadnika OSRH za različite tečajeve ronjenja: od temeljnog, naprednog i voditelja ronjenja, a u planu je i tečaj za instruktora ronjenja. Osim toga, SzO provodi i kraće tečajeve, poput korištenja aparata za disanje u nuždi, uporabe *full face* maski, suhog odijela, kao i obavljanja podvodnih radova. Provodi se usto i specijalistička obuka za korištenje aparata za disanje zatvorenog i poluzatvorenog kruga”, objašnjava nam zadaće SzO-a bojnik Ivan Milanović, glavni instruktor odgovoran za provedbu obuke.

Praktična komponenta obuke odvija se u stvarnim uvjetima. Polaznici svakodnevno provode zarone koristeći različite vrste ronilačke opreme. Vježbaju upravljanje timovima tijekom zadaća noćnog ronjenja, podvodnog izviđanja, inženjerijskih radova te traganja i spašavanja. Svaka vježba evaluira se u pogledu točnosti, sigurnosti i učinkovitosti provedbe.

Polaznici dolaze iz sastava Hrvatske ratne mornarice i drugih grana Oružanih snaga, a svi već imaju certifikate iz vojnog i specijalističkog ronjenja. Biraju se na temelju izvrsnih psihofizičkih sposobnosti, stručnosti, operativnog iskustva i izraženih liderskih vještina. Na tečaju se od

Obuka je vrhunac profesionalnog razvoja za vojne ronioce i važan je element u izgradnji sposobnosti Hrvatske ratne mornarice za provedbu podvodnih operacija u okviru nacionalne sigurnosti i međunarodnih vojnih suradnji. Voditelji ronjenja nakon uspješno završenog tečaja preuzimaju ključnu ulogu u sigurnosti i učinkovitosti ronilačkih timova na terenu.

SzO – CENTAR RONILAČKE OBUKE OSRH

Tečaj za voditelje ronjenja najviše razine strukturiran je u više faza, koje uključuju teorijsku nastavu, suhe vježbe, praktične zadaće u plitkom i dubokom moru te simulacije kriznih situacija. U teorijskom dijelu obrađuju se teme poput fiziologije ronjenja, dekompresijske teorije, upravljanja ronilačkim timovima, planiranja operacija i postupaka u slučaju nezgoda. Poseban se naglasak stavlja na logističku organizaciju ronjenja. To prije svega podrazumijeva pripremu opreme koja odgovara zadaći na koju se ronioци upućuju. Oprema se dosta razlikuje ovisno o tome roni li se u moru, rijeci ili jezeru.

HRM

njih očekuje visoka razina samostalnosti, ali i sposobnost timskog rada u složenim situacijama.

VODITELJI RONJENJA – OKOSNICA RONILAČKOG TIMA

“S obzirom na to da sam s mora, ono mi je oduvijek bilo blisko i s njim sam srođen. Vojnu karijeru započeo sam u Karlovcu kao pirotehničar, ali kako volim more uspio sam se prebaciti u Hrvatsku ratnu mornaricu i postati protuminski ronilac, što je nekako i logičan slijed karijere. Obuka je koncipirana tako da što više naučimo o zakonima i pravilima u ronjenju. Želim istaknuti instruktore, koji su bili kolegijalni i puni korisnih savjeta”, rekao je desetnik Ante Martić.

Oni koji uspješno završe obuku postaju licencirani voditelji ronjenja te preuzimaju odgovornost za sigurnost i uspješnost svih budućih ronilačkih operacija u svojim postrojbama.

“Moram istaknuti kao već iskusan ronilac, s više od 13 godina staža, kako je i ova obuka bila dosta zahtjevnija i puna raznoraznih izazova. Planiram u bližoj budućnosti završiti i obuku za instruktora ronjenja. To je logičan slijed za pripadnika Središta za obuku”, jasan je polaznik obuke desetnik Marin Mikelić.

Polaznici se biraju na temelju izvrsnih psihofizičkih sposobnosti, stručnosti, operativnog iskustva i izraženih liderskih vještina. Na tečaju se od njih očekuje visoka razina samostalnosti, ali i sposobnost timskog rada u složenim situacijama

Hrvatska ratna mornarica provedbom tečaja za voditelje ronjenja najviše razine potvrđuje svoju stručnost i predanost stalnom usavršavanju ključnog osoblja za podvodne operacije. Spomenuta obuka ne samo da osigurava visoku razinu operativne spremnosti unutar nacionalnih obrambenih kapaciteta već i pridonosi razvoju interoperabilnosti s partnerskim snagama u okviru NATO-a i drugih međunarodnih obrambenih inicijativa.

Uloga voditelja ronjenja iznimno je važna. O njihovoj stručnosti i odlučnosti ovisi sigurnost cijelog tima, uspješnost misije i sposobnost brzog djelovanja u nepredviđenim situacijama. Stoga je spomenuta obuka vrhunac profesionalnog razvoja vojnih ronilaca te važan temelj za održavanje i jačanje sposobnosti Hrvatske ratne mornarice u suvremenim sigurnosnim uvjetima.

Cilj je obuke osposobljavanje polaznika za dužnost vojnog voditelja ronjenja te podizanje i razvijanje znanja i sposobnosti stečenih na prijašnjim ronilačkim obukama. Potrebno je usvajanje metodičkih, praktičnih i teorijskih znanja i vještina, čime bi polaznici bili u potpunosti osposobljeni za samostalno vođenje ronilačke obuke te vođenje ronjenja u postrojbama OSRH.

Polaznici su po završetku tečaja sposobni izvršavati sljedeće zadaće:

- formirati i razviti sposobnosti, vještine i znanja potrebna za vođenje ronjenja u OSRH
- precizno izvesti i organizirati zadaću u svim uvjetima ronjenja te poduzeti sve radnje i mjere sigurnosti u provedbi ronilačkih zadaća
- brzo prosuditi situaciju i donositi ispravne odluke prilikom ronilačkih nezgoda i incidenata
- primijeniti Ciljeve sposobnosti mornaričkih minskih protumjera za čišćenje luka ronjenjem
- formirati i usavršiti sposobnosti, vještine i znanja za provedbu tipičnih i specifičnih situacija u vođenju ronjenja
- podizati razinu mentalnih, posebice kognitivnih sposobnosti specifičnih za vođenje ronjenja u OSRH.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u inozemstvu

1. voditelj Ureda vojnog predstavnika, Vojno predstavništvo RH pri NATO-u i EU-u, Stalno predstavništvo Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: pukovnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- sigurnosni certifikat: NATO i EU SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe u skladu s člankom 205. stavkom 2. točkom 9. te stavkom 5. istog članka Zakona o službi u OSRH
- ostali uvjeti propisani opisom posla.

Očekivano vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2025., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančičeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Odabir nasljednika manje flote helikoptera činio se jednostavnim poslom za Američko ratno zrakoplovstvo. Međutim, upravo zbog jedinstvene uloge i ne baš hitne potrebe, projekt nabave letjelice koja će u prvom redu služiti za potporu bazama u kojima su smješteni interkontinentalni balistički projektili postao je žrtva duljih odgoda i financijskih rezova. Rješenje je na kraju pronađeno na Starom Kontinentu

TEKST
Marin Marušić

MH-139 GREY WOLF

EUROPSKI AMERIKANAC

Glavne baze američkih sustava interkontinentalnih balističkih projektila (ICBM) nalaze se unutar kontinentalnog dijela zemlje. Radi se o velikim instalacijama u kojima su smješteni strateški najvažnija oružja iznimne razorne moći. Zbog velike udaljenosti među lokacijama, tim su bazama priključene postrojbe s helikopterima opće namjene, koje prije svega služe kao potpora u svakodnevnim aktivnostima, ali i u održavanju sigurnosti u svakoj bazi. Prvi helikopteri u tim su

ulogama od 1963. bili UH-1F tvrtke Bell. Radilo se o inačicama legendarnog Hueyja. Proslavio ih je KoV, a bili su prilagođeni potrebama Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF). Ukupno je nabavljeno 120 primjeraka, kojima su pridruženi i deseci primjeraka koji su pripadali podinačicama za obuku, spašavanje i psihološke operacije. Uskoro se pojavila nova generacija Hueyja, pod oznakom i nazivom UH-1N Iroquois, poznata i pod civilnom oznakom Bell 212. Nove letjeli-

ce imale su *Twin Pack*, dvomotorni pogon koji se sastojao od poznatih turboosovinskih motora PT6 tvrtke Pratt & Whitney Canada. Zrakoplovstvo je uvelo Iroquois u operativnu uporabu 1970. te ukupno nabavilo 74 helikoptera. Pola stoljeća izvršavali su zadaće zračne potpore prijevozom lakših tereta, prijevozom VIP i drugog osoblja, te obavljale misije osiguranja baza i njihove okolice. Korišteni su i za prijevoz timova za hitne odgovore na incidente. Zadaće su uključivale i

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Mary Bowers

Probno slijetanje
helikoptera MH-139A
Grey Wolf 26. travnja
2024. u planinskom
području Highwood u
Montani. Prethodnik
UH-1N Huey imao
je skije pa zato
Wolfovi kotači traže
privikavanje posada

USPOREDNI TAKTIČKO-TEHNIČKI PODACI		
	UH-1N Iroquis	MH-139A Grey Wolf
Proizvođač	Bell Helicopters	Leonardo / Boeing
Početak isporuke	1970.	2019.
Duljina trupa (m)	17,6	16,7
Visina (m)	4,4	4,9
Proizvođač motora	Pratt & Whitney Canada	Pratt & Whitney Canada
Motori x 2	T400-CP-400 (PT-6T-3)	PT6C-67C
Maksimalna snaga motora (ukupno KS)	1250 / 1800	1530 / 2200
Krstareća brzina (km/h)	200	250
Maksimalna brzina (km/h)	240	309
Maksimalna poletna masa (kg)	4750	7000
Maksimalna nosivost tereta (kg)	2000	2500
Letna izdržljivost (h)	3	4
Dolet (km)	460	650
Vrhunac leta (m)	4500	6000
Posada	dva pilota + tehničar letač	
Broj ukrcanih vojnika (maks.)	13	15
Standardno naoružanje	dvije strojnice kalibra 7,62 mm	
Broj u uporabi / planirana nabava	25	56

pratnju te osiguranje cestovnih konvoja koji su prevozili nuklearno oružje i silose s projektilima, kao i potporu na poligonima tijekom vježbovnih ciklusa vezanih uz nuklearno oružje. Među bitnim su ulogama i misije traganja i spašavanja. Za takve su misije često spremni kad je potrebna potpora civilnim strukturama. Nakon tri desetljeća operativno je ostalo tek tridesetak UH-1N i to u velikim ICBM bazama u Wyomingu (Francis E. Warren), Montani (Malmstrom) i Sjevernoj Dakoti

UH-1N Huey fotografiran u USAF-ovoj bazi Minot 11. svibnja 2021. Iako su te letjelice uvedene u uporabu još 1970., iznimno su pouzdane

Foto: U.S. Air Force / Airman Allison Martin

(Minot). Zbog reorganizacija, osoblje i letjelice više su puta mijenjali zapovjedništva. Prvo su bili u Strateškom zračnom zapovjedništvu (Strategic Air Command – SAC), a od 1992. postali su (zajedno s interkontinentalnim projektilima) dio AFSPC-a (Air Force Space Command). Ostatak flote USAF-ovih helikoptera UH-1N bio je raspoređen u postrojbama Zapovjedništva za zračnu mobilnost (Air Mobility Command – AMC) i Zapovjedništva za izobrazbu i obuku zrakoplovaca (Air Education and Training Command – AETC).

VRIJEME ZA ZAMJENU

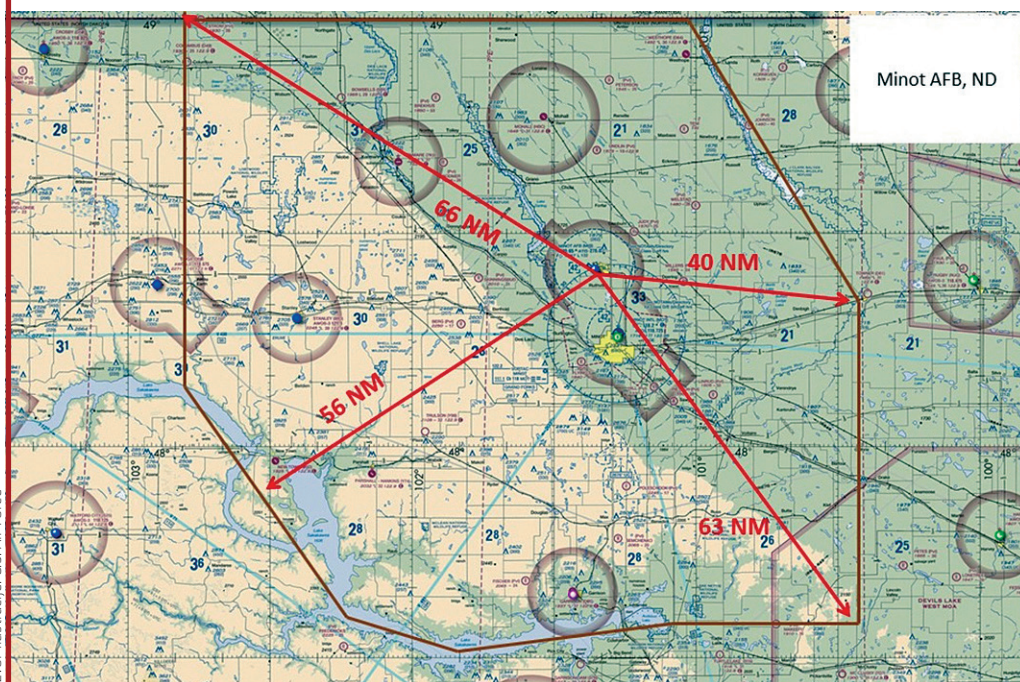
Irokezi su se pokazali pouzdanim i korisnim letjelicama, ali početkom tisućljeća očekivalo se da se počne razmišljati o njihovoj zamjeni. Za te letjelice već tad se smatralo da imaju nedostatke vezano uz brzinu leta, letnu izdržljivost i nošeni korisni teret. Problem je bio i izostanak obrambenog oružja, sustava obrambenih protumjera te nemogućnost izvršavanja zadaća u rizičnom kemijsko-biološko-radiološko-nuklearnom (CBRN) okružju. Tijekom 2006. mnogi su letjeli puno dulje od predviđenog vijeka uporabe, a na nekima su se počele pojavljivati i raspukline na retnim gredama. Međutim, još uvijek su imali i dobre značajke, zbog kojih se nije žurilo sa zamjenom. Među njima su velika pouzdanost i uhodano održavanje. Prema časopisu *Air & Space Forces Magazine*, helikopter UH-1N bio je 2010-ih jedina letjelica u cijelom sustavu Ministarstva obrane SAD-a koja je konstantno održavala ciljane stope sposobnosti za izvršavanje misija. U međuvremenu su na njima provedene i modernizacije, koje su uključivale poboljšane senzore, kabine kompatibilne s naočalama za noćno gledanje te druge preinake s ciljem poboljšanja sigurnosti i održivosti. Budući da je riječ o letjelicama i sposobnostima koje ne pripadaju sustavima prve operativne crte te manjem programu nabave, isprva se razmišljalo da se zamjena pronade unutar većeg programa zrakoplovstva, ali sličnih namjena. Prilika se vidjela u programu CSAR-X, kojim je USAF tražio zamjenu za helikoptere

Područja djelovanja jedne od eskadrila 582. helikopterske pukovnije Zapovjedništva za globalni udar, koje su zadužene za potporu bazama s projektilima ICBM. Radi se o velikim i slabo naseljenim područjima

HH-60G Pave Hawk namijenjene misijama borbenog traganja i spašavanja. Program je 2005. obuhvaćao inicijalnu nabavu 141 letjelice s mogućim dodatnim narudžbama. Potonjima bi bilo obuhvaćeno 66 letjelica koje bi zamijenile tadašnje Iroquoise: 20 bi služilo VIP prijevozu, a ostatak za osiguranje strateških baza. No, na natječaju je u studenom 2006. pobijedio Boeing s posebnom inačicom helikoptera Chinook (HH-47). To rješenje bilo je preveliko da bude zamjena za lakše helikoptere. Na kraju je cijeli CSAR-X zapao u teškoće te je sredinom 2009. ukinut.

OTPORNOST NA KALAŠ

Nasljednik Hueyja trebao je biti odabran unutar novog programa. Dobio je teško prevodiv naziv: Zajednička potporna platforma za vertikalno uzdizanje (Common Vertical Lift

Izvor: ilustracije: U.S. Air Force

Support Platform – CVLSP). Tijekom 2007. razmatrane su prve opcije. Osim brzo napuštene ideje o preuzimanju kandidata za CSAR-X, razmišljalo se o moderniziranim helikopterima HH-60G Pave Hawk ili daljnjem korištenju postojećih letjelica, koje bi bile temeljito remontirane i modernizirane. Program do 2009. nije bio prioritetan: nalazio se tek na šestom mjestu USAF-ovih *nefinanciranih dobrih želja*. No te su godine prvi put osigurana sredstva za 62 nova helikoptera CVLSP. Te su godine reorganizirana i USAF-ova zapovjedništva. Odgovornost za lokacije sa silosima za strateške balističke projekte, a time i za helikoptere za potporu, preuzelo je USAF-ovo Zapovjedništvo za globalni udar (Air Force Global Strike Command – AFGSC). Novo zapovjedništvo željelo je obnoviti vlastite strateške kapacitete i sposobnosti, što je uključivalo i postrojbe zadužene za sigurnost i potporu. Već u prosincu započeo je novi proces zamjene postojećih letjelica, a određen je neki provjereni gotovi dizajn, koji je već bio u operativnoj uporabi. Zahtjevi natječaja uključivali su sposobnost prijevoza devet vojnika na udaljenost veću od 213 kilometara (s povratkom), letnu izdržljivost od tri sata i nosivost od gotovo 1450 kilograma. Helikopter je trebao biti sposoban za lebdjenje na 1800 metara visine pri temperaturi zraka od 35 stupnjeva te maksimalnu brzinu od 250 km/h. Zrakoplovstvo je također očekivalo da letjelica bude sposobna izdržati pogotke koji dolaze od streljiva ispaljenog sa zemlje. Točnije, helikopter je s 95-postotnom sigurnošću trebao provesti 30-minutni let unatoč kritičnim oštećenjima izazvanim metkom koji je, pri pravocrtnom letu, dolazio s donje polusfere letjelice iz svih smjerova i kutova. Kao mjerilo uzeto je pancirno zapaljivo streljivo kalibra 7,62 x 39 mm (AK-47) ispaljeno s udaljenosti od 50 metara i streljivo 12,7 x 108 mm (DŠK) s udaljenosti od 250 metara. U AFGSC-ovim planovima sve veću ulogu imala je brzina izvršavanja programa i moguća nabava od samo jednog dobavljača. Tijekom 2010. razmišljalo se čak i o primjeni jednog akta iz 1932. godine, kojim je državnim institucijama dopušteno sklapanje poslova nabave roba i usluga s drugim državnim institucijama ako se to ne može ostvariti povoljno ili ekonomično u suradnji s privatnim sektorom. Ukratko, plan je bio da USAF u okviru posla s jedinstvenim dobavljačem od KoV-a za tri milijarde dolara kupi 93 helikoptera UH-60M Black Hawk. No i to je rješenje u ožujku 2011. odbačeno.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Mary Bowers

Grey Wolf u letu (detalj fotografije). Ispod nosa helikoptera vidljiva je turela Star SAFIRE 380-HDc tvrtke FLIR Systems

SAMOBRANA I ORUŽJE

Ispod nosa helikoptera smješten je glavni elektrooptički / infracrveni sustav za povećanje svijesti o situaciji u noćnim uvjetima, u otežanim meteorološkim uvjetima i pri slaboj vidljivosti. To je turela Star SAFIRE 380-HDc tvrtke FLIR Systems. Riječ je o kompaktnejem inačici osnovnog sustava (380HD), naprednijeg dizajna sa znatno manjom masom i, što je kod te letjelice bitno, manjim promjerom. Naime, Grey Wolf je helikopter koji prizemljen ostavlja malu udaljenost trupa od tla. Elektrooptičke turele većeg promjera mogle bi biti problematične, posebno prilikom korištenja neuređenih lokacija za slijetanje. Za potrebe samoobrane letjelici služi sustav za upozoravanje na nadolazeće infracrveno (IC) ili laserski (potpomognuto) vođene projekte: AN/APR-47 tvrtke Northrop Grumman. Dva su senzora ispod nosa letjelice te dva na krajnjem dijelu repne grede. Svaki pokriva 90 stupnjeva, što zajednički čini punu sferu oko letjelice. Dode li do ugroze sustava, piloti dobivaju akustična i vizualna upozorenja zajedno s indikacijom smjera iz kojeg ona dolazi. Novije inačice sustava mogu detektirati i nevođenu paljbu, primjerice granate iz RPG-a ili obilježavajuće streljiva manjih kalibara. AN/APR-47 integriran je sa sustavom za izbacivanje protumjera tako da u slučaju napada IC vođenim raketama pokreće izbacivanje mamaca. Za potonje je zadužen BAE Systemsov sustav AN/ALE-47. Sustav prima informacije o ugrozama iz radiofrekvencijskog ili infracrvenog spektra i na temelju njih odabire izbacivanje optimalnih protumjera ili mamaca. U slučaju helikoptera Grey Wolf koji će biti bazirani unutar SAD-a, najčešće se radi o IC mamcima kako bi se omogućila obrana od lakih prijenosnih IC vođenih protuzračnih projektila. Od naoružanja, helikopter će najčešće biti opremljen dvjema strojnicama M240 kalibra 7,62 mm. Pri njihovu su se testiranju pokazali i manji problemi: zastoji oružja, sustava za dovod streljiva te nezadovoljavajući učinak sustava prikupljanja potrošenih čahura.

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Mary Bowers

USAF je u svibnju 2011. objavio zahtjev za ponude i planove. Početna operativna sposobnost Iroquoisova nasljednika trebala je biti postignuta 2015., a na kraju bi 2017. moralo biti isporučeno barem 16 primjeraka. Na upit su odgovorili glavni proizvođači helikoptera iz SAD-a, ali i Europe. Prvi su ponudili HH-47 Chinook (Boeing), UH-60M Black Hawk (Sikorsky) i UH-1Y (Bell Helicopters). Europljani su ponudili EC635 (EADS, tj. današnji Airbus u konzorciju s Lockheed Martinom) te AW139 ili AW101 (AgustaWestland, današnji Leonardo). No program nije izdržao niti godinu dana. U ožujku 2012. brisan je iz proračuna za iduću godinu, a predviđena sredstva od 53 milijuna dolara preusmjerena su na druge stavke.

GODINE PROLAZE...

Prije nego je plan zamjene opet došao do konkretnijih koraka trebalo je proći nekoliko godina. Razvoj događaja bio je gotovo identičan kao i u prijašnjim pokušajima. Do javnosti su stizala upozorenja o starosti sadašnjih letjelica i naglašavala se potreba za hitnim postupkom nabave, tj. raspisivanjem novog natječaja. Pojavljivala su se i

Piloti Grey Wolfa fotografirani tijekom konverzijske obuke u bazi Malmstrom u Montani

izvješća koja su otkrivala ozbiljne nedostatke Iroquoisa. U ožujku 2016. portali su pisali o problemima na vojnoj vježbi Mighty Guardian, koja je uključivala scenarije velikih terorističkih napada. Helikopteri su navodno podbacili u zadaćama obilazaka lokacija silosa sa strateškim projektilima. U saslusanjima pred Pododborom za obrambene poslove Kongresa SAD-a, Deborah James, tadašnja državna tajnica za USAF, iznijela je mišljenje da je projekt zamjene helikoptera jako hitan. Opet se spominjao akt iz 1932. godine, s neslužbenim pritiscima na USAF da se odluči na taj korak. Ipak, i tad se

Formacija prošlost – budućnost: dva UH-1N Hueyja i jedan MH-139A Grey Wolf (u sredini) iz 550. eskadrile 582. helikopterske pukovnije vraćaju se u bazu Malmstrom nakon misije inicijalnog operativnog testiranja i evaluacije

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Mary Bowers

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

USAF odlučio za natjecateljski i otvoren (tj. najsporiji) proces nadmetanja i nabave. Istaknuto je da je prednost manja cijena nabave, ali i buduće uporabe i održavanja po satu leta. Zrakoplovstvo je jasno željelo otvoriti mogućnost nabave i neke druge letjelice, a ne isključivo UH-60M Black Hawk. Novi zahtjev za ponude objavljen je 14. srpnja 2017., a opet su se odazvala poznata imena. No bilo je i nekih promjena. Boeing nije ponudio svoj Chinook, nego se udružio s talijanskim Leonardom kako bi zajednički predstavili vlastitu inačicu helikoptera AW139 pod oznakom MH-139. Leonardo taj put nije ponudio svoju veću letjelicu AW101. Airbus Helicopters ponudio je amerikaniziranu inačicu svojeg EC145 oznake UH-72A Lakota, koju je KoV već bio prihvatio. Još jednom kandidirani su UH-1Y (Bell Helicopters) i UH-60M Black Hawk (Sikorsky). Na kraju je 18. rujna 2018. objavljeno da je pobjednik tim Boeing/Leonardo i njegov MH-139. Naziv Grey Wolf (Sivi vuk) helikopter će dobiti u prosincu 2019. Ta divlja životinjska vrsta uvelike obitava na prostoru sjeverozapadnog pojasa SAD-a, u kojem su smještene tri velike baze s projektilima ICBM.

PRORAČUNSKE IGRE

Odluka je bila konačno donesena, ali provedba se opet oduljila. Jedan od razloga usporavanja programa bio je problem s certifikacijom koju daje civilna institucija – Federalna uprava za zrakoplovstvo (Federal Aviation Administration – FAA). Njezini su zahtjevi bili povezani s očekivanim zadaćama helikoptera, pri kojima bi se najveći dio letova ostvarivao unutar američkog zračnog prostora s civilnim upravljanjem. Dodatne probleme donijela je konverzija prvotno civilne letjelice na vojne standarde. Zbog toga je isporuka prve proizvodne serije LRIP (Low Rate Initial Production) od osam primjeraka pomaknuta s 2021. na 2023. godinu. U proljeće 2024. objavljeno je da se USAF odlučio na dodatno smanjenje broja naručenih helikoptera. Velikim je rezom plan nabave 80 primjeraka smanjen na samo 42. S jedne strane, to smanjuje nabave s prvobitnih 2,55 na 1,42 milijarde dolara. S druge strane, to uvjetuje i rast cijene pojedinačne letjelice od 14,21 posto: s 34,47 na 39,37 milijuna dolara. To je vrlo blizu 15 posto, što znači da je za dlaku izbjegnuta automatska aktivacija amandmana Nunn-McCurdy, koji naglašava da se moraju obavijestiti zadužena tijela Zastupničkog doma Kongresa. I onda bi to opet jako usporilo proces nabave. Na kraju, za samo nekoliko mjeseci, tj. krajem kolovoza 2024., u novom Izvješću o odabranim nabavama (Selected Acquisition Report – SAR) objavljeno je odobrenje nabave dodatnih primjeraka. Prema tim planovima, nabavlja se još 14 dodatnih letjelica, dakle, ukupno 56. Time je rizik od aktivacije amandmana Nunn-McCurdy dodatno smanjen sa statusa *kritično* na status *znatno rizično*. Svi dužnosnici i časnici koji su uključeni u program ili ga podupiru ističu da MH-139A Grey Wolf nije namijenjen isključivo američkom tržištu. Nakon svih USAF-ovih testiranja i procjena, očekuje se da bude ponuđen potencijalnim inozemnim korisnicima, i to ne samo u ulogama povezanim sa strateškim projektilima. Prodaja putem programa FMS (Foreign Military Sales) bio bi dobrodošao način da se nadoknadi manjak izazvan USAF-ovim smanjenjem narudžbe. Prema dosadašnjim infor-

(NE)OPREMLJENE POSTROJBE

Glavne postrojbe koje će koristiti letjelice Grey Wolf dio su 582. helikopterske pukovnije Zapovjedništva za globalni udar. Ukinuta 1958., postrojba je reaktivirana sredinom 2015. sa zadaćom potpore trima glavnim bazama kontinentalnih nuklearnih snaga. Dio postrojbe su 37., 40. i 54. helikopterska eskadrila, a svakoj bazi dodijeljena je jedna. U svibnju 2025. unutar Pukovnije aktivirana je dodatna 550. helikopterska eskadrila, koja je smještena u zrakoplovnoj bazi Malmstrom. Njezina je uloga i odgovornost: provedba trenažnih procesa i konverzijske obuke budućih pilota na novom tipu letjelice MH-139A. Trenažna konverzijska obuka započela je 2024. U okviru toga SAD je uspostavio suradnju sa stranim korisnicima te osnovne helikopterske platforme. Jedan je od njih Irski zrakoplovni korpus, koji više od 17 godina koristi AW-139. Očekuje se da veliko iskustvo irskih zrakoplovaca pridonese boljoj obuci, integraciji i sigurnosti letjelica unutar USAF-a.

582. pukovnija započela je u prvim mjesecima 2025. i niz operativno-misijskih testova i procjena. Na njima je ocjenjivana sposobnost novih letjelica u operacijama potpore konvojima, brzina odgovora u hitnim situacijama te taktičkim borbenim misijama. Prema simuliranim ugrozama korišteno je i naoružanje. Nakon što testovi budu uspješno provedeni, otvorit će se put prema zamjeni UH-1N u trima operativnim eskadrilama. Svaka od eskadrila raspolagat će s 11 letjelica, dok će ostalih devet biti namijenjeno obuci i testnim letovima. Smanjenja narudžbi dovela su do odustajanja od opremanja nekih prekomorskih postrojbi, primjerice 374. zračno-prijevozne pukovnije u bazi Yokota u Japanu. Ta je postrojba dio Zapovjedništva Pacifičkih zračnih snaga (Pacific Air Forces – PACAF). Smanjivanje je pogodilo i postrojbe koje se nalaze na potpuno drugim stranama kontinentalnog dijela SAD-a. Prva je od njih 36. spasilačka eskadrila, koja djeluje iz zrakoplovne baze Fairchild (država Washington). Kako glavne zadaće postrojbe obuhvaćaju školovanje novih pripadnika USAF-a, ona djeluje u okviru AETC-a. Još jedna zakinuta postrojba je 1. helikopterska eskadrila 316. operativne grupe. Te su postrojbe dio zrakoplovnih snaga distrikta Columbia, koje su pod izravnim zapovjedništvom USAF-ova Stožera. Njihovo je sjedište združena zrakoplovna baza Andrews u blizini Washingtona (država Maryland). Glavna je zadaća te postrojbe prijevoz VIP osoba, a u sekundarnoj ulozi pruža potporu misijama traganja i spašavanja. Sve spomenute postrojbe u doglednoj će budućnosti i dalje morati koristiti pouzdane, ali ostarjele helikoptere UH-1N Twin Huey. Kako se uglavnom radi o postrojbama koje nisu dio operativnih snaga, već provode obuku i različite oblike potpore, to ne bi trebao biti problem koji će izravno umanjiti USAF-ove borbene sposobnosti.

Glavne postrojbe koje će koristiti letjelice Grey Wolf su 37., 40. i 54. helikopterska eskadrila. Svakoj bazi s projektilima ICBM dodijeljena je jedna. Tu je i 550. eskadrila za obuku

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Michael A. Richmond

macijama, interes postoji, ali radi se tek o ranim razgovorima bez ikakvih formalnih dogovora.

DOBRI STARI POGON

Helikopter MH-139A Grey Wolf prilagođena je ili poboljšana inačica civilnog i komercijalnog helikoptera AW139. Tadašnja talijanska tvrtka Agusta pokrenula je projekt 1997., dijelom u suradnji s američkim Bellom, s ciljem razvoja dostojne zamjene ili dopune popularnih helikoptera serije Huey. Model letjelice predstavljen je na pariškom aeromitingu 1999., a prvi let obavljen je 3. veljače 2001. Formula se pokazala uspješnom. Letjelica je proizvedena u više od 1200 primjeraka, a ima 250 korisnika u desecima zemalja. Američka militarizirana inačica proizvodi se u saveznoj državi Pennsylvaniji. Osnovno sklapanje komponenata odvija se u Leonardovu pogonu u Philadelphiji, gdje se obavljaju i prvi letovi. Nakon toga letjelice se prebacuju u obližnje pogone tvrtke Boeing u naselju Ridley Park. Pažnja USAF-a i tvrtki uključenih u projekt još uvijek je usmjerena na modificiranje i usvajanje više sustava koji će biti prikladni za njegovu buduću vojnu, usto specifičnu misiju.

Pripadnici taktičke grupe USAF-a ukrcavaju se u Grey Wolf prilikom vježbe osiguranja nuklearnog postrojenja 28. siječnja 2025. u bazi Malmstrom

Posadu helikoptera čine dva pilota i tehničar letač. Značajke uključuju staklenu kabinu otvorene arhitekture s potencijalom za buduće nadogradnje, meteorološki radar, radiovisinomjer i poboljšani sustav upozoravanja pri letu na malim visinama. Instalirani su i vojni komunikacijski sustavi s UHF-om i satelitskom vezom. Na testiranjima su uočeni problemi s internim komunikacijskim sustavom, no oni se rješavaju. Posebna pozornost pridana je otpornosti letjelice i instaliranih uređaja prilikom EMP (elektromagnetski impuls) zračenja koja se mogu javiti prilikom eventualne uporabe atomskog oružja.

Prednost je Grey Wolfova pogona u tome što mu osnovu čine poznati i uvelike korišteni motori PT6, čiju stariju inačicu koristi UH-1N. Laki su za

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Mary Bowers

održavanje, povoljne cijene, a pričuvni dijelovi lako se i jednostavno nabavljaju. Očekivana i ciljana operativna sposobnost, tj. raspoloživost motora za izvođenje misija, trenutačno se procjenjuje na visokih 83 do 88 posto. No, dosad su na testiranjima uočeni i neki nedostaci vezano uz pogon. Motori su u nekim situacijama skloni usisavanju prašine i krhotina, što dovodi do smanjivanja njihovih performansi i odluke o ograničenju polijetanja s neuređenih površina. Jako je važno što su snažnija inačica motora i napredniji zmaj letjelice donijeli velik skok u performansama u odnosu na UH-1N. Grey Wolf sposoban je prijeći 50 posto veće udaljenosti pri 50 posto većoj krstarećoj brzini, a znatno su povećane i mogućnosti prijevoza te podizanja tereta. Maksimalna poletna masa u odnosu na UH-1N povećana je za 2250 kilograma, s 30 posto većim volumenom kabine letjelice. U teretnom prostoru, ovisno od tipu misije i drugim uvjetima, moguć je prijevoz maksimalno 15 osoba. U misijama sanitetskog prijevoza moguć je prijevoz četiriju nosila i pet članova medicinskog osoblja. Osoblje je smješteno na sjedalima dizajniranim da apsorbiraju energiju pri udaru. U misijama sigurnosnih intervencija u hitnim slučajevima osiguranja

interkontinentalnih projektila (ICBM Emergency Security Response) predviđen je prijevoz deveteročlanog tima.

Takva konfiguracija ispituje se tijekom ekstenzivnih testiranja. Masa ukupnog tereta je 1450 kg, od čega 1125 otpada na devet članova taktičkog tima, a 325 na prateću opremu. Inicijalna flota letjelica europskog podrijetla tako se polako povećava. Uz nekoliko predserijskih (testnih) dosad je isporučeno sedam serijskih primjeraka, a program je na putu do pune serijske proizvodnje i pune operativne sposobnosti.

NIJE PRVI PUT

Osim što su velika vojna sila i kolijevka modernog zrakoplovstva s najnaprednijom zrakoplovnom industrijom, Sjedinjene Države najveće su gospodarstvo svijeta. Stoga se razvoj, proizvodnja i nabava te osiguravanje tehničkih sredstava, tj. letjelica (helikoptera) za vlastite oružane snage i druge federalne i državne institucije lako može osigurati iz domaćih izvora. Ipak, osim Grey Wolfa, zadnjih je nekoliko desetljeća bilo i drugih programa koji su rezultirali uvođenjem helikoptera izvorno europskog podrijetla. Prvi takav važan transfer bio je Dauphin, proizvod nekadašnje francuske tvrtke Aérospatiale, koji je 1979. odabrala Obalna straža SAD-a. Dauphin je trebao služiti kao helikopter malog doleta za spašavanje na moru, djelujući iz desetak baza na američkoj obali. Od 1985. i nakon više modernizacija, tu zahtjevnu ulogu uspješno izvršava i danas, uz bok većim i snažnijim helikopterima Sikorsky MH-60 Jayhawk. Proizvodnja i sklapanje više od sto Dauphina obavljani su u teksaškom gradu Grand Prairieju. Uspjeh Dauphina otvorio je nakon 2000. godine put još većem programu. Radi se o helikopteru UH-72 Lakota, koji je razvijen kao izvedenica letjelice EC-145 tvrtke Eurocopter. Lakota je 2004. pobijedila na natječaju za laki višenamjenski helikopter LUH (Light Utility Helicopter) za potrebe misija domovinske sigurnosti. Konkuriralo joj je nekoliko američkih i europskih tipova helikoptera. U američkoj službi, UH-72 Lakota služi za neborbene misije s ciljem logističke potpore, misije sanitetskog prijevoza te intervencije tijekom ili nakon prirodnih i drugih katastrofa. Većina, tj. oko 400 letjelica u sastavu je KoV-a i postrojbi Nacionalne garde, a tek ih je nekoliko u sastavu mornarice. Proizvodnja Lakote smještena je u gradu Columbusu u Missisipiju. Od 2006. do danas proizvedeno je više od 450 primjeraka. Oba primjera sigurno su povećala i šanse za uspjeh novog Grey Wolfa. Europske letjelice pokazale su se učinkovitim, pouzdanim i ekonomičnim rješenjem za američke potrebe. Potvrdile su usto da je proizvodnja helikoptera jedna od grana industrije u kojoj je Europa nesumnjivo u samom svjetskom vrhu. Treba spomenuti i da Grey Wolfovi nisu prvi helikopteri serije AW139 koje koriste institucije američke vlade. Dva primjerka služila su Ministarstvu domovinske sigurnosti od 2007. do 2014., s prvotnom oznakom AB139. Od sredine prošle godine dva AW139 ima Ministarstvo energetike, u kojem djeluju unutar Nacionalne uprave za nuklearnu sigurnost (National Nuclear Security Administration – NNSA). Misije uključuju potporu timovima za hitne situacije (Nuclear Emergency Support Team – NEST), a bazirani su u združenoj bazi Andrews u Marylandu. Ti su specijalizirani AW139 opremljeni senzorima za mjerenje radioaktivne kontaminacije zraka i zemlje. Kao i u USAF-ovu Zapovjedništvu za globalne udare, zamijenili su prijašnje Bellove helikoptere serije 212/412.

VOJSKE SVIJETA

MODERNIZACIJA BELGIJSKIH ORUŽANIH

TEKST
Ivan Galović

Prema podacima Štokholmskog instituta za međunarodna mirovna istraživanja (SIPRI), Belgija je 2024. potrošila 1,28 posto BDP-a na obranu, što je među najnižim postocima među članicama NATO-a. Manje je potrošio jedino Luksemburg. Taj bi udio bio još manji ako bi se odbila sredstva koja je Belgija izdvojila za pomoć napadnutoj Ukrajini. Prema NATO-ovim procjenama, Belgija je te godine potrošila 15 posto obrambenog proračuna na novo naoružanje i opremu, što je također među najmanjim postocima unutar Saveza. Kao i ostale saveznice, Belgija ipak povećava izdvajanja za obranu: 1,28 % nije izdvajala još od 2001. godine, a od 2017. do 2019. izdvajala je jako malih 0,89 %. Prema aktualnom koali-

cijskom sporazumu tamošnjih stranaka, Vlada planira da potrošnja za obranu 2029. dosegne dva posto BDP-a, a dva i pol posto najkasnije do 2034. godine. Međutim, neizvjesna geopolitička situacija, izjave američkog predsjednika Donalda Trumpa i pritisak NATO-a zahtijevat će ubrzanje te proračunske putanje. Dakle, dva posto mora dostići prije 2029. Vlada, kako bi uspjela, računa na dodatne četiri do četiri i pol milijarde eura za obranu. Od toga iznosa oko milijardu eura mora doći iz redovitog proračuna, a još oko tri milijarde iz Fonda za obranu, koji tek treba osnovati. Belgija ima oko 11,8 milijuna stanovnika, a površina joj iznosi 30 200 četvornih kilometara. Belgijske oružane snage (nizoz. Defensie, fr. la

Zemlja u srcu Europe, strateški iznimno važna za EU i NATO, još uvijek je daleko od dva posto izdvajanja BDP-a za obranu. To bi se trebalo uvelike promijeniti osiguravanjem dodatnih financijskih sredstava

Foto: NATO

Défense) ustrojene su 1830., u godini stjecanja neovisnosti. Obuhvaćaju kopnenu, zračnu, pomorsku i medicinsku komponentu te Kibernetičko zapovjedništvo. U okviru NATO-a, Belgija je prethodnih godina imala rekordan broj od oko 1000 vojnika raspoređenih u inozemstvu, a 2025. godine bit će raspoređeno od 650 do 1400 vojnika, ovisno o rotaciji. Broj vojnika u pripravnosti za NATO bit će utrostručen ili čak učetrstručen. U 2024. godini ukupan broj ljudi u obrambenom sustavu bio je 28 485 (26 105 vojnog osoblja i 2380 civila). No popuna ljudstvom ostaje jedan od najvećih izazova. Sustav prolazi kroz velik val umirovljenja, uz nisku stopu zadržavanja novaka, a želi povećati brojno stanje vojnog osoblja na 30 000 i zacrtati put prema 40 000. To je povećanje potrebno kako bi se, uz ostalo, ustrojila nova mehanizirana brigada koja bi se mogla staviti na raspolaganje

Belgijski vojnici (gore) u terenskoj formaciji tijekom NATO-ove vježbe Iron Wolf u Litvi u listopadu 2022. Prepoznatljiv uzorak belgijskih odora zadnjih mjeseci zamjenjuje tzv. Multicam (desno)

Foto: U.S. Army / Pfc. Brent Lee

SNAGA

NATO-u. Potrebno je uložiti i napore da se proširi postojeća pričuva od 6400 ljudi, a razmatra se i uspostava dragovoljne teritorijalne pričuve. Aktualni su i planovi za obnovu sustava služenja vojnog roka.

Nova strateška vizija belgijske obrane do 2030. godine naziva se STAR (Security & Service – Technology – Ambition – Resilience), tj. Sigurnost i služba, tehnologija, ambicija, otpornost. Uključuje nove zrakoplove, oklopna vozila, sposobnosti protuzračne obrane, topničke sustave, inženjerijska i logistička sredstva, transportne letjelice, besposadne letjelice i snažan kibernetički kapacitet. Prioritet će biti kupnja streljiva.

KOPNENA KOMPONENTA

Belgija zadnjih godina ulaže dobar dio finansijskih sredstava u modernizaciju KoV-a (Landcomponent / Composante terre). Utvrđeni su nedostaci u brojnosti i kvaliteti teških oklopnih vozila, samohodnog topništva i sustava protuzračne obrane. Trenutačno dobar dio oklopa čine borbena oklopna vozila na kotačima Piranha III i izvidnička vozila Pandur I. Velik udio u modernizaciji ima program CaMo (Capacité Motorisée), produkt bilateralnog sporazuma Francuske i Belgije. Vozila su proistekla iz ambicioznog francuskog programa modernizacije Scorpion. Utemeljen 2019., CaMo uključuje nabavu francuskih sustava na kotačima: 382 višenamjenska oklopna vozila VBMR (Véhicule Blindé Multi-Rôle) Griffon i 60 oklopnih izvidničkih i borbenih vozila EBRC (Engin Blindé de Reconnaissance et de Combat) Jaguar. Oba su vozila u konfiguraciji 6 x 6, a razvija ih konzorcij francuskih tvrtki Arquus, Thales i KNDS France. Nabavlja se i 28 samohodnih haubica CAESAR NG kalibra 155 mm. Završna montaža tih sustava odvijat će se u Belgiji i uključuje transfer tehnologije. Program podrazumijeva i francuski borbeni informacijski sustav SICS (Système d'information du combat de Scorpion), koji će omogućiti da dvije vojske koordiniraju zapovijedanje te dijele podatke u stvarnom vremenu. Prvi Griffon isporučen je Belgiji nedavno, 12. veljače 2025., a očekuje se da će svi biti isporučeni do 2031.

Foto: KNDS France

Prvo višenamjensko oklopno vozilo VBMR Griffon, slično prikazanom na fotografiji, isporučeno je Belgiji nedavno, 12. veljače 2025.

Vozila se opremaju daljinskim oružnim stanicama tvrtke FN Herstal, konfiguriranim za strojnice kalibra 7,62 i 12,7 mm, kao i bacačem granata kalibra 40 mm. Uz standardne inačice za transport postrojbi, bit će isporučivana i inačica Griffon MEPAC (Mortier Embarqué Pour l'Appui au Contact), s minobacačkim sustavom. Griffon Génie, inačica za borbenu inženjeriju, bit će dizajnirana za urbane operacije i uklanjanje eksplozivnih sredstava. Imat će vitlo montirano sprijeda, stražnju kuku za vuču i komplete za zadaće kao što su čišćenje mina, zaprečivanje i potpora za brzo raspoređivanje. Griffon na cesti postiže maksimalnu brzinu od 90 km/h, autonomija kretanja mu je 800 km, a pokreće ga šestocilindrični turbodizelski motor Renault Trucks od 400 KS kombiniran s automatskim mjenjačem ZF sa sedam stupnjeva prijenosa. Zaštita vozila zadovoljava standard STANAG 4569 razine 4, sposobna je izdržati streljivo kalibra 14,5 mm, krhotine topničkih granata i eksplozije mina odnosno improviziranih eksplozivnih naprava, s dostupnim modularnim kompletima oklopa za povećanu zaštitu. Belgija za kopnenu vojsku kupuje od Francuske i lako višenamjensko oklopno vozilo VBMR-L (Véhicule Blindé Multi-Rôle Léger) Serval konfiguracije 4 x 4. Vozilo je još jedan dio Scorpiona te je projekt suradnje francuskih tvrtki Nexter Systems i Texelis. Iako detalji o broju naručenih Serval za Belgiju nisu navedeni u dostupnim izvorima, posao je opisan kao zaključen. Serval dolazi u osam inačica, koje odgovaraju različitim operativnim potrebama, uključujući

pješачku, inženjerijsku, minobacačku 81 i 120 mm, zapovjednu, protutenkovsku, protuzračnu kratkog dometa te logističku i cisterne.

PROIZVODNJA NAKON VIŠE DESETLJEĆA

Belgija i Francuska zajednički razvijaju još jedan kopneni sustav: Véhicule Blindé d'Aide à l'Engagement (VBAE). Taj program lakog oklopnog vozila za terensku potporu koncentriran je na domene izviđanja, nadzora i zapovijedanja. Preliminarna arhitektura sustava predstavljena je u siječnju 2025. godine. Razvoj obuhvaća i projekt FAMOUS (Future highly mobile Augmented ArMOUred Systems), koji financira Europska komisija. Od tvrtki, u razvoju su ispočetka sudjelovali francuski Arquus i KNDS France, a glavni izvođač trebao bi biti belgijski John Cockerill Defense (JDF). Prva vozila trebala bi biti isporučena 2030., a sudjelovanje JDF-a znači da će Belgija uspostaviti proizvodnju oklopnih vozila nakon višedesetljetne pauze. Tvrtka je donedavno bila orijentirana uglavnom na kupole i oružne stanice za oklopna vozila, no kako je sredinom 2024. kupila Arquus, sad može razvijati i nuditi cjelovita rješenja.

Zanimljivo je da neka od navedenih vozila nabavlja i Luksemburg, ali u puno manjem broju: pet Serval, 16 Griffon i 38 Jaguara. Bogato vojvodstvo kupuje ih za opremanje belgijsko-luksemburške izvidničke bojne.

Kao i susjedna Nizozemska, i Belgija se u ovom stoljeću odrekla svih svojih tenkova. Ukupno 128 Leopard 1A5BE prodano je još krajem 1990-ih Brazilu, a ostatak je 2014. povučen iz uporabe. U to je vrijeme Belgija bila usredotočena na mobilnost, fleksibilnost i brzi razmještaj svojih oružanih snaga, ali glavni je razlog smanjenje troškova. Kopnena vojska morala se usmjeriti na kotače. Između 2008. i 2015. nabavila je zbog toga 138 vozila Piranha IIIC 8 x 8, uključujući 18 vozila za paljbenu potporu Piranha IIIC DF90 naoružanih topom od 90 mm. Međutim, nesposobnost DF90 da ispaljuje protutenkovske projekte ograničila je njegovu ulogu na potporu pješastvu s pomoću streljiva s visokoeksplozivnim punjenjem. Na 32 vozila Piranha IIIC DF30 naknadno su

STOTINE KAMIONA

Kopnena vojska želi imati veće sposobnosti transporta pa je tvrtka DAF Trucks još 2021. dobila ugovor za proizvodnju i isporuku 879 logističkih kamiona. Podvozja se proizvode u češkoj tvornici Tatra Trucks. Prema narudžbi, proizvest će se 636 kamiona u konfiguraciji 4 x 4, a još 243 u konfiguraciji 8 x 8, a svi će biti isporučeni do kraja 2025. Vozila dolaze s dvije vrste kabine: 527 neoklopljenih isporučuje DAF Trucks, a 352 oklopljene Tatra. Kamione pokreće 10,8-litarski motor Paccar EPA MX-11 (4 x 4) ili 12,9-litarski Paccar EPA MX-13 (8 x 8), snage 300 kW/410 KS odnosno 340 kW/460 KS.

Foto: DAF Trucks N.V.

Kamioni koje isporučuju DAF Trucks i Tatra dolaze s dvije vrste kabina

ugrađena po dva lansera protutenkovskih vođenih raketa Spike. U uporabi su još medicinska, zapovjedna, transportna, inženjerijska i logistička inačica vozila. U listopadu 2024. na mnogim su podvozjima otkrivene pukotine. Zbog sigurnosti osoblja, vozni park privremeno je zaustavljen. Sva vozila trebala bi biti vraćena u operativnu uporabu u idućih nekoliko mjeseci. Proizvođač GDELS i Ministarstvo obrane proveli su tehničku studiju, ali nisu mogli utvrditi jasan uzrok pukotina ili on nije objavljen.

Nizozemska je shvatila da odluka o otpisu tenkovskih sposobnosti i nije bila najsretnija te kupuje 46 novih Leopard 2A8NL. Unatoč novim sigurnosnim okolnostima, Belgija još uvijek nema tenkove, a nije ih ni naručila. Zasad se spominje da bi mogla sudjelovati u francusko-njemačkoj inicijativi za razvoj sljedeće generacije sustava glavnog borbenog tenka MGCS (Main Ground Combat System). No, to je proces koji će još potrajati...

Ako već nema tenkove, Belgija razvija protutenkovske sposobnosti. Još 2022. potpisan je ugovor s paneuropskom tvrtkom MBDA za nabavu protutenkovskih navođenih sustava Akeron MP. Dogovorena je isporuka 761 projektila i nekoliko desetaka zapovjednih lansirnih jedinica (CLU).

Foto: US Army / Staff Sgt. Dana Clarke

Belgijska kopnena vojska danas se, vezano uz oklop, gotovo isključivo oslanja na vozila Piranha III i Pandur I

Foto: Eurosam

Testno lansiranje projektila Aster 30 B1NT iz lansera MLT NG u listopadu 2024. dio je razvoja sustava SAMP/T NG. Otprilike istodobno čule su se vijesti da je Belgija zainteresirana za jednaku ili sličnu konfiguraciju

NEPOZNANICE OKO PZO-a

Za protuzračnu obranu u Belgiji je zadužena kopnena vojska. Prava obnova sustava tek treba započeti. Jedan suvremeni proizvod koji nabavlja onaj je kojim već raspolaže i Hrvatska vojska – prijenosni sustav vrlo kratkog dometa (Very Short Range – VSHORAD) Mistral-3. Kupuje ga kroz združeni projekt nabave u kojem je i Estonija, Cipar, Francuska i Mađarska. Belgija je raspolagala starijim inačicama Mistrala, ali povučeni su iz uporabe. Sredinom svibnja 2025. objavljeno je da će Belgija kupiti između 200 i 300 ručno prenosivih poljskih PZO sustava Piorun. U listopadu 2024. čule su se i vijesti da Belgija za PZO srednjeg dometa namjerava nabaviti MBDA-in SAMP/T NG. Spominjane su dvije bitnice za iznos od oko 900 milijuna eura. S obzirom na stratešku važnost Belgije za NATO, obnova PZO-a je nužnost. Tu se najviše misli na zaštitu luke Antwerpen-Zeebrugge, koja služi kao vitalna tranzitna točka za transatlantske operacije Saveza. Danska tvrtka Terma objavila je u ožujku 2024. da su za radarski nadzor belgijskog zračnog prostora odabrani njezini sustavi SCANTER 4002 PSR. Ugovor uključuje isporuku i instalaciju nekoliko sustava širom Belgije. Objavljeno je da je domet detekcije malih ciljeva do 42,5 NM (77,8 km) udaljenosti.

Početna isporuka planirana je za kraj 2025., a završit će do 2029. godine. Izraelski sustavi Spike MR/LR bit će postupno povučeni iz uporabe.

PRIKLJUČAK FRANCUSKOJ

Topničko-raketni kapaciteti KoV-a trebali bi biti znatno ojačani. U tijeku

Belgijski taktički transportni helikopter NH90 TTH fotografiran u zrakoplovnoj bazi Koksijde 24. lipnja 2024.

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Jakob Hambright

je odabir samohodnih višecijevnih lansera raketa (SVLR). Kao i u slučaju oklopnih vozila, Belgija bi se mogla priključiti francuskom programu razvoja i nabave SVLR-a nazvanog FLP-T (Feux Longue Portée-Terre), u prijevodu: kopnena vatra dugog dometa. Kandidati su i gotovi sustavi: američki M142 HIMARS i Euro-PULS, *europaizirana* inačica izraelskog SVLR-a koju zajednički nude tvrtke Elbit Systems i KNDS Deutschland.

Topničke sposobnosti povećat će narudžba francuskih samohodnih haubica CAESAR. Te bi sustave trebala nabaviti i Hrvatska. Belgijska nabava započela je 2022. u okviru programa CaMo2. Bila je riječ o devet sustava CAESAR NG, s očekivanim isporukama 2027. godine. Krajem 2023. naručeno je još 19 haubica, dakle, bit će ih 28. Ukupno 24 namijenjene su topničkim bitnicama, a četiri obuci. CAESAR NG trebao bi značiti važnu nadogradnju u odnosu na prethodne inačice, a može se pohvaliti novim podvozjem, motorom od 460 KS, blindiranom kabinom sa zaštitom razine 2, poboljšanim sustavom za upravljanje paljbom, sustavom protumjera BARAGE i najnovijim taktičkim radiom CONTACT.

Foto: U.S. Army / Cpt. Jordan Beagle

Zapovjednik belgijskog zrakoplovstva general-bojnik Thierry Dupont (desno) promatra belgijski F-35A Lightning II u bazi Luke u Arizoni 14. siječnja 2025. Belgijski piloti obučavaju se na svojim avionima u Americi

Kako je spomenuto, belgijske oružane snage trebale bi dobiti samohodne minobacače Griffon MEPAC. Riječ je o 24 vozila koja će zamijeniti starije minobacače M0-120-RT. Griffon MEPAC ima poluautomatski minobacački sustav 2R2M 120 mm, koji je razvila francuska tvrtka Thales. Može djelovati kroz krovne otvore i biti čuvan u vozilu tijekom prijevoza. Minobacač ima azimut kretanja po pravcu 360 stupnjeva i elevaciju između 40 i 85 stupnjeva, a sustav se pokreće hidraulički.

Belgija nabavlja i laka oklopna vozila: od američke tvrtke Oshkosh Defense naručena su 322 taktička vozila JLTV. U Belgiji su označena kao zapovjedno-komunikacijska vozila (CLV) Falcon, a sva će stajati otprilike 134,7 milijuna eura. Nabava je odobrena u rujnu 2020., a prve isporuke započele su 2023. godine. Belgija će njima zamijeniti flotu vozila Iveco LMV Lynx. Od ukupno 322 Falcona, gotovo su svi namijenjeni za uporabu u borbenim postrojbama i postrojbama za potporu belgijske kopnene komponente, a 20 će ih biti konfigurirano kao ambulantna vozila. Dodatnih će 26 vozila biti konfigurirano za misije specijalnih postrojbi.

ZRAČNA KOMPONENTA

Plan modernizacije Zračne komponente (Luchtcomponent / Composante air) uključuje ulaganja u nove borbene zrakoplove, transportnu flotu te poboljšanje mogućnosti elektroničkog ratovanja i borbe protiv dronova. Belgija je još 2018. naručila 34 višenamjenska aviona F-35A Lightning II za 3,8 milijardi eura kako bi zamijenila svoju flotu F-16. Prvi avion trebao bi stići u zemlju ove godine premda ih je zapravo isporučeno već osam. Međutim, oni zasad služe za obuku belgijskih pilota u SAD-u. Krajem travnja potvrđeno je da Belgija želi nabaviti 11 dodatnih letjelica tog tipa. Za F-35A nabavlja precizne navođene bombe RTX GBU-53/B SDB II (Small Diameter Bomb II). Ugovor vrijedan 115 milijuna dolara uključuje kupnju 196 bombi. Unatoč nabavi američkih aviona, Belgija je angažirana kao promatrač u eu-

VOJSKE SVIJETA

GLAVNE TVRTKE

Obrambenu industriju Belgije čini više od 80 tvrtki sa 5000 zaposlenika, koje ostvaruju godišnji promet od dvije milijarde eura. Kad se uključe širi poslovi vezani uz obranu, sektor se širi na gotovo 900 tvrtki, pet milijardi eura prihoda i 16 300 radnih mjesta.

Belgijski obrambeni i sigurnosni sektor je raznolik. Oružni sustavi, streljivo i kopnena vozila čine 28 posto poslova, a slijede digitalne usluge i kibernetička sigurnost s 20 posto te zrakoplovna industrija sa 16 posto.

Raspodjela poslova uravnotežena je između Flandrije i Valonije, od kojih svaka ima po 44 posto radnih mjesta, a Bruxelles osigurava preostalih 12 posto.

Najpoznatije su obrambene i sigurnosne tvrtke: John Cockerill Group, FN Browning Group, Sonaca, ASCO Industries, SABCA, Hansen Industrial Transmissions, BMT Aeospace i Safran Aero Boosters. Osim Johna Cockerilla, specijaliziranog za oružne stanice, najpoznatija tvrtka je FN Herstal. Proizvodi, uz ostalo, strojnice Minimi, koje rabi i Hrvatska vojska. Tu je i standardno oružje belgijske vojske: jurišna puška FN SCAR-L.

Foto: U.S. Army / Sgt. Christian Carrillo

Streljačko naoružanje koje koriste pripadnici belgijskog OS-a uglavnom dolazi iz domaće tvornice FN Herstal

ropskom programu razvoja borbenog aviona FCAS/SCAF (Future Combat Air System / Système de combat aérien du futur). Razmatra se uključivanje i u NATO-ovu inicijativu Next Generation Rotary Capability (NGRC) za razvoj srednjih višenamjenskih helikoptera. Što se tiče helikoptera, postoje i konkretne nabave. Belgija je u lipnju 2024. naručila 15 helikoptera Airbus H145M za vojsku i dva za saveznu policiju, uz mogućnost triju dodatnih

VOJSKE SVIJETA

Ilustracija: Damen Naval

jedinica. Očekuje se da će prve letjelice biti isporučene 2026. U kratkom vremenu taj se tip može, primjerice, rekonfigurirati iz uloge lakog jurišnika u inačicu za specijalne operacije. Sveobuhvatni paketi misija uključuju i mogućnosti podizanja vanjskog tereta.

Transportno zrakoplovstvo već je ojačano nabavom osam aviona Airbus A400M, kojima Belgija upravlja zajedno s Luksemburgom. Zadnji je isporučen prije godinu dana. Tijekom 2020. naručene su četiri besposadne letjelice General Atomics MQ-9B Sky Guardian. U početku će služiti za izvidničke, nadzorne i slične zadaće i bit će opremljene elektrooptičkim sustavima i radarom AN/APY-8 Lynx. U planu je i njihovo naoružavanje. Te će besposadne letjelice zamijeniti umirovljene letjelice IAI RQ-5 Hunter. Prvi belgijski Sky Guardian prvi je put poletio u veljači 2025., a njegova isporuka očekuje se ovog ljeta.

MORNARIČKA KOMPONENTA

Mornarička komponenta (Marinecomponent / Composante marine) također proširuje svoju flotu, koja je zasad skromna. Uključuje dvije stare fregate klase Karel Doorman, koje su prije petnaestak godina kupljene rabljene od Nizozemske. Najmlađi od pet minolovaca klase Tripartite uskoro će napuniti 26 godina. Nešto su mlađa dva ophodna broda klase Castor (deset, odnosno 11 godina), a treći je naručen 2024. i trebao bi ući u operativnu uporabu 2026. U nabavi novih

Dvije stare belgijske fregate klase Karel Doorman bit će zamijenjene trima protupodmorničkim fregatama koje gradi nizozemski Damen

platformi Belgija uvelike računa na Nizozemsku: zajedno s njom naručila je od brodogradilišta Damen i tvrtke Thales protupodmorničke fregate. Dvije namijenjene Belgiji trebale bi biti na raspolaganju mornarici 2030., odnosno 2031. godine. Razmatra se i narudžba treće.

Nove fregate moći će se koristiti za više zadaća. Naglasak će, međutim, biti na protupodmorničkom ratovanju. Brodovi će imati hibridni dizelsko-električni pogon i bit će dizajnirani da plove što je moguće tiše kako bi se izbjeglo da ih podmornice otkriju. Na brodu će biti sveobuhvatan paket senzora za otkrivanje podmornica. Fregate će biti duljine 145 i širine 18 metara. Imat će gaz od 5,5 metara uz istisninu od 6400 tona. Bit će mjesta za 117 članova posade i još 35 članova dodatnog osoblja. Naoružanje će činiti pramčani top od 76 mm, dva topa od 40 mm, torpedi Mk54, projektili Rolling Airframe Missile (RAM), Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM) Block 2 i

Naval Strike Missile (NSM). Na brodu će se također moći rabiti besposadne letjelice i plovila, kao i mornarički helikopteri. Prema nedavno objavljenim informacijama, ukupno će se za Belgiju i Nizozemsku graditi šest brodova, i to u Damenovu brodogradilištu u Galațiu u Rumunjskoj. Belgijska ratna mornarica namjerava prednjačiti u protuminskom djelovanju. Stoga je u tijeku projekt nabave šest protuminskih brodova, s tim da su četiri zasad u gradnji. I tu je riječ o poslu s Nizozemskom, koja nabavlja jednak broj brodova. Prvi belgijski zove se Oostende, a gradi se

Foto: General Atomics ASI

KIBERNETIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO

Prepoznavši trend kibernetičkog ratovanja, Belgija je krajem 2022. ustrojila Kibernetičko zapovjedništvo. Ta postrojba prvi je korak prema formiranju namjenske kibernetičke komponente. Zanimljiv je način kako vojska namjerava osigurati osoblje za tu postrojbu. Budući da vojska i država ne mogu ponuditi plaće koje se mogu zaraditi u privatnom sektoru, želi se razviti partnerstvo s privatnim tvrtkama te formirati svojevrsnu vojnu kibernetičku pričuvu. Dakle, osoblje bi radilo i za te tvrtke i za vojsku. Zanimljivo je da je na infrastrukturu Ministarstva obrane izvršen 2023. veliki kibernetički napad. Šteta koju je prouzročio odgovarala je iznosu od 2,25 milijuna eura. Nova komponenta ima za cilj zaštititi vojne, ali i kritične nevojne sustave, belgijske građane i osjetljive tehnologije. Poduzeta je još jedna konkretna mjera: Airbus je s Ministarstvom obrane Belgije potpisao ugovor za pružanje usluga taktičke satelitske komunikacije na razdoblje od 15 godina. Oružane snage koristit će kanale ultravisoke frekvencije (UHF) za vojnu komunikaciju preko komercijalnog telekomunikacijskog satelita.

u brodogradilištu tvrtke PIRIOU u Francuskoj. Drugi, Tournai, gradi se u brodogradilištu Giurgiu u Rumunjskoj. Belgijski dio programa dodijeljen je 2019. konzorciju Naval & Robotics, koji su formirali Naval Group i Exail. Šest brodova ulazit će u operativnu uporabu od 2025. do 2029. godine. Duljina će im biti 82,6 i širina 17 m, a puna istisnina 2800 tona. Maksimalna brzina bit će 15,3 čvora (28,3 km/h), a doplov do 3500 nautičkih milja (6482 km). Osnovna posada imat će 33 člana, a moći će se ukrcati još 30 ljudi. Belgija je zemlja u srcu Europe, strateški iznimno važna. U njoj je sjedište NATO-a i više ključnih institucija Europske unije. Modernizacija oružanih snaga morat će biti sveobuhvatna i tražit će povećanu potrošnju, međunarodnu suradnju, a uvelike će je usmjeriti i preporuke te ciljevi NATO-a i EU-a.

Unatoč relativno maloj veličini, belgijske oružane snage imaju veliku tradiciju i poznate su kao iznimno profesionalne. Modernizacija će značiti i njihov daljnji razvoj, koji će voditi prema implementaciji naprednih tehnologija.

Prvi belgijski Sky Guardian prvi je put poletio u veljači 2025. Očekuje se da će biti isporučen ovog tjeda

PODLISTAK

TEŠKE PLOVIDBE (XX. DIO)

LCS — OTPIS U RE

U podlistku smo dosad obradili mnoge promašene projekte čiji su idejni začetnici vjerovali da su izmislili revolucionarni ratni brod. Većina se promašaja dogodila tijekom industrijske revolucije na kraju XIX. i početkom XX. stoljeća, kad je tek trebalo dokučiti sve mogućnosti novih tehnologija i tehničkih rješenja. Nitko nije očekivao da će se iz temelja promašen projekt pojaviti i na samom početku XXI. stoljeća. Raspad Sovjetskog Saveza 1991. definitivno je označio kraj hladnog rata. Trebale su proći godine da političari i visoki časnici, koji su odrasli u poslijeratnom vremenu, počnu shvaćati novu realnost. Doduše, tijekom tog procesa nisu donosili posve racionalne odluke vezano uz opremanje svojih oružanih snaga. Jedna od takvih bila je zabilježena

na u SAD-u: kraj proizvodnje višenamjenskih borbenih aviona pete generacije F-22 Raptor nakon samo 195 proizvedenih. Ili potpuni prekid razvoja novih tenkova, uz zagovaranje ideje kako sav mobilni kopneni borbeni oklop mora prijeći na kotače. Pentagon i Američka ratna mornarica također su uvelike pridonijeli razvoju tih promašenih ideja, planova i programa. U situaciji kad je Rusija bilježila velik ekonomski i politički pad, započeo je i raspad njezine novoustrojene ratne mornarice. To je američke admirale navelo na zaključak kako više nitko i nikad neće ugroziti američku dominaciju na oceanima. Krstarice, razarači i fregate više neće biti potrebni, osim kao prateći brodovi nosača zrakoplova. Smatrali su da će se težište djelovanja prebaciti u pliće priobalne (litoralne) vode, tj. na brojne lokalne sukobe, kao što je bilo oslobađanje Kuvajta od iračke okupacije te operacije u Afganistanu i Iraku. Isticali su da veliki brodovi nisu pogodni za djelovanje u priobalnim vodama i zatvorenim morima. Morske mine, brzi brodovi naoružani protubrodskim vođenim projektilima, obalni lanseri tih projektila i brzi čamci natovareni eksplozivom i posadom spremnom umrijeti bili su zanemarive prijetnje za

TEKST
Mario Galić

Čelnici Američke ratne mornarice zaključili su po završetku hladnog rata da će se težište djelovanja prebaciti u pliće priobalne (litoralne) vode. Počela je tako gradnja dviju klasa ratnih brodova čije će se posade žaliti da više vremena troše na otklanjanje kvarova nego na plovidbu

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Nicholas A. Russell

skupocjene razarače i krstarice. Na takve prijete trebalo je odgovoriti potpuno novom vrstom brodova.

PRVI UVJET – NISKA CIJENA

Viceadmiral Art Cebrowski (1942. – 2005.) i kapetan bojnog broda Wayne Hughes (1930. – 2019.) osmislili su 1999. godine koncept nazvan Streetfighter – brod istisnine oko 1000 tona čija će najbolja odlika biti cijena od samo 90 milijuna dolara. Dvojica mornaričkih časnika otvoreno su zagovarala da je bolje ostati bez broda od 90 milijuna nego bez deset puta skupljeg razarača. Ta ideja baš i nije zaživjela. Onda je 20. siječnja 2001. ministar obrane postao Donald Rumsfeld (1932. – 2021.). Vođio se mišlju o manjim oružanim snagama s osjetno manjim troškovima. Prva je posljedica toga prekid programa gradnje razarača klase Zumwalt. Mornarica je umjesto njih trebala početi gradnju manjih i, puno važnije, jeftinijih brodova. Američki proces razvoja litoralnog borbenog broda (Littoral Combat Ship – LCS) započeo je 8. studenog 2002. programom High Speed Ship. Trebao je rezultirati ratnim brodovima manjih gabarita sposobnim za djelovanje u plitkim priobal-

USS Sioux City iz klase Freedom (lijevo na fotografiji) u formaciji s egipatskom fregatom ENS Alexandria u srpnju 2022. Taj je LCS u operativnoj uporabi proveo manje od pet godina. Neki američki stručnjaci jako se protive otpisivanju, govoreći da ratnoj mornarici treba svako plovilo

nim vodama. Brodovi su trebali biti sposobni za različite operacije, imati nižu razinu zamjetljivosti te biti vrlo pokretljivi. Temeljne zadaće uključivale su presretanje manjih ratnih brodova, protuminsku te protupodmorničku borbu. Ratna mornarica isprva je pozvala šest tvrtki da sudjeluju u projektu. Nakon tri mjeseca projekt je označen kao LCS, a izbor je sveden na tri: General Dynamicsovo brodogradilište Bath Iron Works, Lockheed Martin te Raytheon. Dana 24. svibnja 2004. objavljeno je da je Lockheed Martin dobio 46,5, a General Dynamics 78,8 milijuna dolara za gradnju prototipova. Kao što Američka kopnena vojska danas ne želi službeno reći da je vozilo M10 Booker laki tenk, tako ni ratna mornarica prije dvadeset godina, a ni

PODLISTAK

danas ne spominje da je LCS zapravo korveta. Morao je biti potpuno novi, revolucionarni brod, koji će moći izvršavati (pre)širok opseg zadaća.

(PRE)VELIK NIZ SPOSOBNOSTI

Plovilo je trebalo biti sposobno za samoobranu, precizno navigirati i u teškim vremenskim uvjetima, a opremljeno tako da može poslužiti i kao zapovjedni brod. Planirano je da se zbog modularne gradnje (Mission Packages) i opremanja dobiju plovila koja se lako i brzo mogu prilagođavati određenim zadaćama. Dakle, flote LCS-ova bi, uz preinake, mogle izvršavati i kompleksnije operacije, a u okviru njih protuzračnu obranu, protupodmorničko, površinsko i protuminsko djelovanje, djelovanje po ciljevima na kopnu, potporu specijalnim snagama i operacijama...

Dakle, u finale izbora ušli su Bath Iron Works i Lockheed Martin, te su se latili gradnje prototipova. Iako potpuno različiti, na kraju su prihvaćeni prijedlozi objiju tvrtki. Kritičari su govorili da je razlog bio politički, tj. očuvanje radnih mjesta u posustaloj američkoj brodogradnji. Mornarici se to nije nimalo sviđalo, no nije mogla ništa. Admirali već do 2006. godine nisu bili oduševljeni LCS-om, no povratka nije bilo.

Kobilica za brod klasične konstrukcije USS Freedom (LCS-1) položena je 2. lipnja 2005., a porinut je 23. rujna iduće godine. Kobilica za USS Independence (LCS-2) s trimaranskom konstrukcijom položena je 19. siječnja 2006., a porinut je 16. travnja 2008. Bio je to, kako će mnogi ustvrditi, tužan početak promašaja, problema i patnje, ponajviše za posade, koje su ih nazivale različitim i maštovitim pogrdnim imenima.

Što nije valjalo? Lakše bi bilo odgovoriti što jest. Program LCS trebao je prije svega stvoriti jeftine brodove. Početna cijena od samo 90 milijuna dolara bila je nerealna, no ona od oko 220 milijuna po brodu bila je prihvaćena. Tolika je na početku stoljeća otprilike bila cijena dobro opremljene korvete. Međutim, već su troškovi gradnje prvih dvaju brodova bili puno veći. Freedom je stajao 637, a Independence 704 milijuna dolara. Toj cijeni treba pridodati troškove razvoja i izrade borbenih modula, pa je ukupni trošak svakog od brodova uvelike pre-

Foto: U.S. Navy / Chief Mass Communication Specialist Shannon Renfro

USS Coronado pripada klasi Independence, koju karakterizira trimaranski trup. U sastavu mornarice bio je tek osam godina

SAD je smatrao da veliki brodovi nisu pogodni za djelovanja u priobalnim vodama i na zatvorenim morima. Na prijetnje u takvim područjima trebalo je odgovoriti potpuno novom vrstom brodova

mašio milijardu dolara. To je trošak iz 2010. godine, a kad se doda stopa inflacije, danas bi bio oko 1,44 milijarde. Za usporedbu, trošak gradnje nove klase fregata Constellation, koja je u tijeku, trebao bi biti oko 1,05 milijardi po brodu.

PROBLEM S KOROZIJOM

Iznimno visoka cijena nije bila jedini problem. Ubrzo nakon ulaska brodova u operativnu uporabu postalo je jasno da su loše projektirani i izgrađeni. Trimaranska klasa Independence ima aluminijski trup koji bi trebao, osim male istisnine, donijeti i otpornost na koroziju. Međutim, dogodilo se potpuno suprotno. Pojavila se elektrokemijska (galvanska) korozija. Za taj proces potrebna su dva metala s različitim korozijskim potencijalom, elektrolit te njihova međusobna električna veza, bilo da su spojeni izravno ili preko nekog vodiča. Na prvom (prototipnom) brodu u klasi, USS-u Independence, to se dogodilo zbog kombinacije aluminijskog trupa i pogona izrađenog od čelika. Trošak popravka i otklanjanja uzroka bio je 5,3 milijuna dolara. Takav se problem pojavio i na klasi Freedom jer je i njezin trup bio od aluminija.

Unatoč tomu što im je u skladu s ugovorima zabranjeno održavanje mnogih brodskih sustava, posade LCS-ova otpočetak se žale da se tijekom uporabe više vremena troši na otklanjanje kvarova nego na plovidbu. Održavanje tih sustava i otklanjanje kvarova u isključivoj je nadležnosti isporučitelja. To je donekle prihvatljivo dok su brodovi u američkim teritorijalnim vodama, ali što ako bi morali djelovati u Perzijskom zaljevu ili na Crvenom moru?

Puno veći problem, koji je LCS-ove učinio ograničenim plovilima, činjenica je da borbeni moduli nikad nisu postali uporabljivi. Najvažniji je trebao biti modul za protuminsku borbu. Glavna komponenta trebalo je biti plovilo bez posade Spartan s podvodnim, daljinski upravljivim sustavom za otkrivanje mina. Kao potpora Spartanu trebala se rabiti besposadna letjelica RQ-8 Fire Scout s okomitim polijetanjem i slijetanjem. Svaki je brod trebao nositi najmanje tri Fire Scouta. Bilo je planirano dronove opremiti sustavom COBRA (Coastal Battlefield Reconnaissance and Analysis), koji ima brojne senzore i sustav za prijenos podataka u stvarnom vremenu.

Što je od toga ostvareno? Ništa. Prema izvješću iz 2023. godine, više je sustava nepouzdanost. Operaterima često šalju lažne podatke, a kvarovi su više pravilo nego iznimka.

PRIVATNE CEREMONIJE

Sredinom prošlog desetljeća postalo je jasno da je projekt Littoral Combat Ship uvelike promašen. Usprkos tomu, Kongres je nastavio *upumpavati* novac u njega. Oni koji kritiziraju cijeli projekt kažu da je to prije svega posljedica snažnog lobiranja kongresnika u američkim državama i okruzima u kojima su brodogradilišta koja grade LCS-ove, te u državama i okruzima u kojima se nalaze pogoni tvrtki koje isporučuju opremu i naoružanje za njih. Odlučnost vezano uz financiranje izgradnje svih 35 planiranih LCS-ova (19 klase Independence i 16 klase Freedom) nije pokolebala ni činjenica da je Američka ratna mornarica počela otpisivati prve izgrađene. I to u rekordnom roku. Neki analitičari jako se protive otpisu, govoreći da ratnoj mornarici treba svako plovilo.

Početna cijena od samo 90 milijuna dolara bila je nerealna, no ona od oko 220 milijuna po brodu bila je prihvaćena

Bilo je planirano da svaki LCS nosi po tri izvidničke besposadne letjelice RQ-8 Fire Scout. Ni to nije ostvareno

USS Independence otpisan je 29. srpnja 2021. nakon manje od 11 godina uporabe i to na, kako američki mediji opisuju, privatnoj ceremoniji. To znači što dalje od očiju javnosti. USS Freedom otpisan je 29. rujna 2021., također na privatnoj ceremoniji. On je ipak izdržao nešto dulje, gotovo 13 godina. U međuvremenu su otpisani USS Coronado (LCS-4, trajao osam godina), USS Milwaukee (LCS-5, osam godina) i USS Sioux City (LCS-11). Potonji brod porinut je 30. siječnja 2016.; na flotnu listu Američke ratne mornarice upisan je 17. studenog 2018., a s nje je brisan 14. kolovoza 2023. To znači da je u operativnoj uporabi proveo manje od pet godina.

Na listi za otpis bila su još dva broda, ali još nema informacija da su i otpisani: USS Jackson (LCS-6) i USS Montgomery (LCS-8).

S druge strane, USS Detroit (LCS-7) i USS Little Rock (LCS-9) vode se kao brodovi namijenjeni prodaji stranom kupcu, što zapravo znači da su brisani s flotne liste. Jedina je razlika u tome što neće završiti u pričuvu, već bi trebali biti prodani. Kupaca još nema. I dok se sve to događa, brodogradilišta trebaju isporučiti mornarici još dva nova broda.

Foto: U.S. Navy / Photographer's Mate 2nd Class Daniel J. McLain

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM UČENICIMA SREDNJIH ŠKOLA

U školskoj godini 2025./2026. Ministarstvo obrane dodijelit će do 500 stipendija redovitim učenicima srednjih škola za mjesta vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske:

1. učenicima srednjih škola za zanimanje zrakoplovni tehničar:

- do 16 stipendija učenicima trećih razreda Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina Velika Gorica i Tehničke škole Zadar (mjesto službe: Velika Gorica ili Zemunik Donji)

2. učenicima trogodišnjih srednjih strukovnih škola:

- do 245 stipendija učenicima drugih i trećih razreda svih usmjerenja (mjesto službe: Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin)
- do 30 stipendija učenicima drugih i trećih razreda kemijskog usmjerenja (mjesto službe: Knin, Velika Gorica)
- do 25 stipendija učenicima drugih i trećih razreda strojarskog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)
- do 10 stipendija učenicima drugih i trećih razreda elektrotehničkog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj)
- do 70 stipendija učenicima drugih i trećih razreda, vozač motornog vozila za upravljanje m/v C kategorije (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

3. učenicima četverogodišnjih srednjih škola:

- do 100 stipendija učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda tehničkog usmjerenja i gimnazija (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

4. učenicima petogodišnjih srednjih medicinskih škola:

- do četiri stipendije učenicima trećih i četvrtih razreda, medicinska sestra / tehničar (mjesto službe: Zagreb).

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesečnu stipendiju za vojne stipendiste – učenike u sljedećim iznosima:

- 2. razred srednje škole – 100,00 eura
- 3. razred srednje škole – 120,00 eura
- 4. i 5. razred srednje škole – 150,00 eura.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati – učenici srednjih škola mogu se prijaviti za dodjelu stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem Prijavnog obrasca za stipendiranje učenika srednjih škola. Uz Prijavni obrazac kandidati trebaju ispuniti Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa kandidati mogu preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (Karijera u MORH-u/Natječaj i oglasi).

Prijavu za dodjelu stipendija podnose punoljetni učenici osobno, a za maloljetne učenike roditelj odnosno skrbnik.

Rok za podnošenje prijava je **30. rujna 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti učenik srednjih škola za koje je Ministarstvo obrane objavilo javni poziv
- opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, učenici koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene preglede u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodno lista
- presliku svjedodžbe kojom se dokazuje opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- dokument kojim se dokazuje upis u razred za koji se dodjeljuju stipendije
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate – učenike srednjih škola na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati – učenici koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog srednjoškolskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2029. godini.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesečnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem prijavnog obrasca za stipendiranje studenata koji se može preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (Karijera u MORH-u/Natječaj i oglasi).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2025.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomoćno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene preglede u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispita prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026.
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na adresu e-pošte: prijam_dvs@morh.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati Ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju Ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta. Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo prvu od šest priča učenika iz Hrvatske koje su pisane pohvaljene sukladno preporuci Povjerenstva za vrednovanje

OBEĆANJE

Bilo je vruće ljeto 1992. godine. Sunce je bilo u zenitu, a Ante Š. koračao je sa svojim suborcima kroz dinarski krš. Srpski su napadi jenjavali, ali bi svako malo zatutnjao pucanj i počela bi paljba, a onda nakon pakla od nekoliko sati, opet zatišje. Ante se pridružio vojsci početkom rata, u svibnju 1991. godine. Od tada je vrijeme većinom provodio na bojištu. Bio je diverzant i često su ga zvali da sudjeluje u operacijama.

Dok je hodao preko kamenja i neuređenih staza cijedio mu se znoj s lica. Tek što bi pokleknuo pod teškim rancem punim opreme i streljiva, osvijestio bi se. Ruke su mu se grčile od teške puške koju je uporno nosio cijele dane čvrsto ju držeći pripremljenu u slučaju da mu zatreba, a metci mitraljeza njegova suborca zveckali su u ritmu hoda.

Ante je svoju pušku kupio sam. Kad je rat došao, većina se ljudi voljnih borbe za novu domovinu zatekla nenaoružana. Tek je poneko imao lovačku pušku, a oružje se mahom dopremalo ilegalnim putevima preko crnoga tržišta. Teško ušteđen novac trošio se na naoružavanje dok vojska skoro da nije bila oblikovana, a napadi su neprijatelja bili žestoki, naročito u prvoj godini rata. Ante je svoje prvo vojno iskustvo stekao na Dinari i Velebitu te je nakon nekog vremena pristupio diverzantskim postrojbama s kojima je počeo operirati. Svoje je mlade dane provodio na planini lutajući ne bi li pronašao neki planinarski dom ili zdenac, a kasnije je snalažljivost i ljubav prema planinama pretočio u spašavanje ljudskih života. Nekoliko godina proveo je u Gorskoj službi spašavanja, a onda je došao rat. Iskustvo ste-

**Bruno
Serapiglia,**
učenik
4. razreda
Gimnazije
Franje
Petrića
Zadar

čeno u planinama Antu je učinilo toliko poželjnim i dobrim suborcem. Ljudi su ga cijenili, a njegovo je poznavanje terena bilo nezamjenjivo. Sve je to prošao u životu, a sada pod vrelim suncem hoda u dubinu planine ne znajući tko i što ga tamo čeka. Grupa se vojnika zaustavila pred izvorom iz kojeg je nekoć tekla voda, a sada su redovi suhoga kamenja stajali tvoreći polukrug. Zaustavivši se u šumarku u podnožju brda, vojnici polijegaše u škrtu hladovinu i izvadiše čuture s vodom ne bi li se okrijepili od dugotrajnog hoda. Već je unaprijed bilo dogovoreno da će se Ante uputiti u izvidnicu. Nakon kratkog odmora Ante povjeri ruksak suborcima na čuvanje, usta i uputi se ne bi li prošao teren i izvidio ga. Sa sobom je ponio pušku, a u omanji ranac stavio čuturu vode i nekoliko zavoja. Sunce je i dalje peklo. Na kožnom satu, koji mu je poklonio djed za rođendan, opazi preklopljene kazaljke na broju jedan. Paučina, u koju se zapetljao još u podnožju brda, zalijepila mu se za lice i onako zapetljana visjela je čekajući da ju vojnik otare s lica.

Nakon pola sata hoda zapazio je bljesak na udaljenosti od par stotina metara. Pomislio je da mu se pričinja od silnog umora i vrućine, ali se onda ponovi isto. Kao da se svjetlost Sunca odbija o kakav metal ili staklo, pomislio je i nastavio hodati čvrsto držeći svoje oružje u rukama. Odjednom je ugledao sjenu u pokretu, a potom iza kamena izviri silueta s puškom uperenom u njega. Istoga trena Ante digne svoju pušku i zapuca. Rafali zagrne planinama, a dva vojnika padoše na krš ranjeni. Puške su im bile van dometa i u panici

Fotoarhiva HVG-ja

šanje. U mraku nije dobro mogao razabrati predmete niti osobe, a zvuk je bio nerazumljiv. Pomislio je na najgore i opet primio svoju pušku u ruke, ali onda je prepoznao glasove. Bili su to suborci iz njegove postrojbe. I dalje pozorno osluškujući, potpuno napet, Ante je doživio olakšanje. Odjednom ga je potapšala ruka po ramenu i razabrao je dobro poznat glas koji ga je smirivao i bodrio.

se krenuše kotrljati i gmizati ne bi li ih dohvatili i dovršili obračun, ali uzalud. Toliko su iskrvarili da su se umirili i bljedo se počeli pogledivati, svaki iza svoga zaklona. Nakon nekog vremena počeli su i razgovarati.

Bogdan A. bio je srpski pobunjenik porijeklom iz Bosne koji je u ratu sudjelovao od početka, a pridružio se vojsci sa svojim prijateljima. Iako i sam teško ranjen, Ante je izvadio zavoje i pružio jedan Bogdanu koji je bio u vidno lošijem stanju. Jednim mu je zavojem pritisnuo ranu, a drugim ga učvrstio ne bi li zaustavio krvarenje. Razmijenili su još koju rečenicu, a zatim su obojica ušutjeli. Ante je izvadio kutiju cigareta i pružio jednu Bogdanu koji ju je uzeo i zapalio. U tišini su otpuhivali dimove jedan za drugim i cijela je kutija nakon nekog vremena nestala.

Bogdan je postajao sve bljeđi i slabiji kako je vrijeme odmicalo. Vidno iscrpljen, najednom je tiho prozborio: "Slušaj, Ante..., nisam mislio da ću doživjeti ovo danas. Ranjeni smo obojica i ne znam hoćemo li preživjeti, ali obećaj mi da ćeš, ako umrem, otići pronaći moju rodbinu i reći joj što se dogodilo. Reci da sam bio hrabar i da ih mnogo volim. Ja ti dajem reč da ću to napraviti za tebe ako ti ne preživiš, a ja se vratim."

Ante je pristao i obećao mu jer je u mislima zamislio sebe koji isto to traži od Bogdana. Ponovno su ušutjeli i zadrijemali. Svako bi se malo čuo neki jek puške ili granate u daljini, a kлокot vode koja je istjecala iz čuture kada bi se vojnici okrjepjivali, bivao je sve rjeđi jer vode skoro da više i nije bilo. Antu iz polusna prene pucanj iz daljine i on se trgne. Pogledao je Bogdana i primijetio njegovo klonulo bljedo lice. Potapšao ga je i protresao, ali nije dobio odgovora. Bilo je jasno da je Bogdan proživio svoje.

Ante je kroz bol dohvatio njegov ranac i iz njega izvadi Bogdanove osobne dokumente te nekoliko zavoja. Na osobnoj je iskaznici pročitao mjesto rođenja preminuloga. Okrenuo je iskaznicu, provertio ju po prstima i vratio natrag u nešto što je nalikovalo novčaniku. Sunce je već bilo zašlo, a Ante je osjetio ljetni povjetarac i polako ponovno zapao u san. U jednom se trenutku začulo kome-

Rat je završio već prije nekoliko godina. Ljudi se oporavljaju od ratnih rana, a mnogi još ne znaju gdje su im bližnji. Ante je one večeri sigurno, u rukama svojih suboraca, sišao s planine i odmah je odveden u bolnicu gdje mu je pružena pomoć. Već je počeo planirati novi život u domovini, ali znao je jako dobro da je u ratu dao obećanje koje još nije ispunio. Od onoga kobnoga dana često je mislio o Bogdanu. Znao je Ante i sam da je bio u prilici potražiti njegovu rodbinu, ali nije nikada to učinio. Slamao bi se na samu pomisao da bi trebao njegovim roditeljima priznati ubojstvo njihova sina. Nije znao kako bi bio dočekan, kao častan čovjek ili kao zakleti neprijatelj i to je bilo ono što ga je sputavalo, što ga je dovodilo do očajja i zbog čega je preispitivao odluku iznova i iznova svaki put kada bi pomislio da je došao trenutak da izvrši obećanje. Na kraju je zaključio da njegov osjećaj nije presudan. Dao je obećanje i to je ono što je važno. I sam je, na kraju krajeva, svjedočio mnogim primjerima u kojima se djeca s bojišta nisu vratila roditeljima, a roditelji ne bi znali što im se dogodilo.

Jednoga dana Ante se uputio prema autobusu i krenuo put Bosne. Još je tijekom rata istražio gdje je živjela Bogdanova porodica. Nije bio siguran želi li je ondje zateći ili ne. Nakon višesatne vožnje, autobus se zaustavio u malom mjestu okruženom gorjem. Hodao je do kućnog broja koji je imao zapisan na komadu papira i zaustavi se pred omanjom kućom trošnoga izgleda. Potvrdio je još jednom da se nalazi na pravome mjestu i zakucao je na vrata. Otvorila mu je žena u pedesetim godinama, uljudno pozdravila i ponudila pomoć. Nakon nekog se vremena na vratima pojavio i njezin suprug, Bogdanov otac, i pozvao stranca u kuću. Neki je kućanski posao, uznemirena strančevom posjetom, obavljala mlađahna djevojka. Posjedali su svi za stol. Uz rakiju se Ante predstavio i bez mnogo oklijevanja prozborio: "Poznavao sam vašega sina. Ja sam onaj koji ga je ubio." Nastupila je tišina. Nitko nije mogao doći k sebi osim Ante koji se već krenuo lagano trijezniti. Otac kao da je htio nešto prozboriti, ali iz njegovih se usta nije ništa čulo.

Omamljen je prepričao nesretan događaj od onoga dana i tako prekinuo napetu tišinu. Ispričao je kako su naišli jedan na drugoga, kako su se međusobno ranili i poštivali premda su bili na suprotnim stranama. Ispričao im je i o hrabrosti njihova sina te naposljetku spomenuo obećanje koje su dali jedan drugome dok još nisu znali koji će od njih preživjeti. Roditelji su plakali, ali su osjetili olakšanje. Još su neko vrijeme sjedili u tišini. Ti nepoznati ljudi ponudili su mu prenočište, ali zahvalio je i odbio. Ispratili su ga nijemim pogledima iz tog malog mjesta nad koje se nadvijalo crno gorje.

